

Xəbər
Azərbaycanda
yol qırğını -
bir sutkada
7 ölü
yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 22 may 2017-ci il Bazar ertəsi № 108 (6722) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Ərdoğan yenidən AKP-nin başına döndü

Partiya lideri regiona və dünyaya önəmli mesajlar verdi; tarixi qurultaydan möhtəşəm anlar... yazısı səh.3-də

Mədət Quliyevin casuslarla bağlı açıqlamasına təhlükəsizlik ekspertindən maraqlı rəy

yazısı səh.5-də

Zakir Həsənov Gürcüstanda Qarabağ şəhidlərinin ailələri ilə görüşdü

yazısı səh.2-də

Azərbaycanın balans siyasətinə düzəliş zamanı - politoloq deyir ki...

yazısı səh.9-də

Qanun qəbul edildi, ancaq paytaxtda "Exchange"lər hələ də gözə dəymir

yazısı səh.4-də

Erməni ekspert: "Azərbaycan Qarabağın müstəqilliyini heç vaxt tanımayacaq"

yazısı səh.11-də

Tanınmış aktyor: "O filmdən sonra elə bil başıma hava gəlmişdi..."

yazısı səh.13-də

Trampın istefaya göndərilməsi Azərbaycana sərfəlidirmi?

yazısı səh.3-də

Mağazalarda bunlara diqqət edin - alıcıları oyatmağın qızıl qaydaları

yazısı səh.15-də

Məzunların buraxılış həyəcanı - vinetkalar bu il necəyə başa gələcək?

yazısı səh.14-də

Havadarlardan İrəvana "İşində ol!" mesajı - qorxulu gəlişmə

DAŞNAK İDEOLOGİYASI ERMƏNİSTANDA RƏSMİLƏŞDİ - BAKIYA SEÇİM QALMADI

Sərkisyan rejimi kövrək sülh şanslarını da sıfırladı - iki səbəb, Azərbaycan üçün tək yol...; ekspertlərə görə, yay yaxınlaşdıqca müharibə də yaxınlaşır...

yazısı səh.8-də

Hökumət məmurları ordusu ilə yollarını ayırır - kimlər gedir?

Əksər nazirlik və komitələr bir neçə aydır ki, ixtisarlara əlaqədar bağlı qapılar arxasında müzakirələr aparır; İslamiada yekunlaşdıqdan dərhal sonra başlanacaq ixtisarlara hökumətə nə vəd edir? yazısı səh.5-də

Tofiq Zulfüqarov:
"Rusiyaya
nota verilməli,
səfir XİN-ə
çağırılmalıdır"

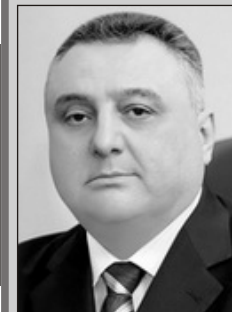
yazısı səh.7-də

Hulusi Kılıç

Türkiyənin
Moldovadakı
səlahiyyətli səfiri
"Yeni Müsavat"a
danışdı

yazısı səh.4-də

Eldar
Mahmudov
adamlarını
"MTN işi"ndən
çıxarır

yazısı səh.12-də

Azərbaycanda "Exchange" açmaq istəyənlərin nəzərinə

Prezident İlham Əliyev valyutadaəyişmə fəaliyyətinin tənzimlənməsi ilə bağlı fərman imzalayıb. Lent.az xəbər verir ki, həmin fərmanla valyuta mübadiləsi fəaliyyətinin həyata keçirilməsi üçün tələb oluna- caq girovun məbləği müəyyənəndirilib.

"Exchange" fəaliyyətinə lisenziya almaq istəyən şəxslər müvəkkil bankda xüsusi hesaba müəyyən olunmuş məbləğdə həm milli valyutada, həm də ABŞ dollarında girov vəsaiti yerləşdirməlidirlər. Girov vəsaitinin məbləği regionlar üzrə fərqlənir: Bakı şəhərində - 50 min manat və 50 min ABŞ dolları, Abşeron rayonunda, Sumqayıt və Gəncə şəhərlərində - 25 min manat və 25 min ABŞ dolları, digər şəhər və rayonlarda, habelə Naxçıvan Muxtar Respublikasında - 10 min manat və 10 min ABŞ dolları.

Xatırladaq ki, valyuta mübadiləsi ilə məşğul olan şəxs lisenziyanın alınması üçün müraciət edərkən Vergilər Nazirliyindən dövlət büdcəsinə borcu və digər öhdəliyi olmadığı barədə arayış, təsisçinin (təsisçilərin) iqtisadi fəaliyyət sahəsində cinayətlərə görə məhkumluğunun olmaması haqqında Daxili İşlər Nazirliyindən arayış təqdim etməlidir.

İŞİD-in Ankarada terror cəhdi: Azərbaycan vətəndaşı yaxalandı, 2 terrorçu güllələndi

Ankara polisi ötən gecə şəhərin Etimesgut rayonu, Yarpacıq məhəlləsində terror aktına hazırlaşan İŞİD üzvlərinə qarşı əməliyyat keçirib. Virtualaz.org xəbər verir ki, əməliyyat zamanı İŞİD terrorçuları ilə polis arasında atışma baş verib, 2 terrorçu öldürülüb.

Türkiyə mənbələrinin xəbərinə görə, polis daxil olan əməliyyat məlumatı əsasında Yarpacıq məhəlləsindəki çoxmərtəbəli yaşayış binalarından birinə basqın edib. Əməliyyat Ankaraya terror aktı törətmək üçün göndərilən 2 İŞİD üzvünü zərər- ləşdirmək məqsədi ilə keçirilib. Ankara valisi Ercan Topaca hadisə yerində jurnalistlərə açıqlamasında bildirib ki, əməliyyat İstanbul polisi ilə koordinasiyalı şəkildə keçirilib. Terrorçuların planının üstü İstanbulda yaxalanan İŞİD üzvünün polise verdiyi ifadə sayəsində açılıb.

"İstanbuldan təqib edilən Azərbaycan vətəndaşının İŞİD üzvü olduğu barədə məlumat var. Son günlər ərzində bu şəxs fəallıq edib və avtomobil kirayəyə alaraq Ankaraya gəlib, onun hərəkətləri şübhə yaradıb. Həmin şəxs 2 İŞİD terrorçusunu buraya gətirib, daha sonra İstanbula geri qayıdıb və yaxalanıb. İfadəsində özünün və əməliyyatda zərər- ləşdirilən bu iki şəxsin İŞİD üzvü olduğunu, Ankarada terror planlaşdırdıqlarını etiraf edib. Nəticədə təcili şəkildə əməliyyat planlaşdırılıb, 2 İŞİD üzvü silahla çatışmada öldürülüb" - vali bildirib.

Topaca deyib ki, öldürülən İŞİD-çilərin şəxsiyyəti və hansı ölkə vətəndaşları olduqları hələ müəyyən edilməyib. Onların qaldıqları mənzildə əl qumbaraları, silahlar tapılıb. "Ehtimal ki, onlar yaxın günlərdə terror aktı həyata keçirməyi planlaşdırırdılar. Əllərindəki silahlar, partlayıcılar güclü, təsirli silahlar, partlayıcılar olub", - vali bildirib.

Vali Topaca onu da deyib ki, terrorçuları Ankaraya gətirən Azərbaycan vətəndaşının milliyəti hələ müəyyən deyil və yaxın saatlarda onun barəsində ətraflı məlumatlar əldə ediləcək. "Hazırda onun İstanbulda dindirilməsi davam edir, kimliyini açıqlamağa hələlik icazə yoxdur" - vali əlavə edib.

Qeyd edək ki, Türkiyədə son vaxtlar İŞİD-ə qarşı keçirilən əməliyyatlarda defələrlə Azərbaycan vətəndaşları da yaxalananıb.

Zakir Həsənov Gürcüstanda şəhid ailələri ilə görüşdü

Gürcüstanda səfərdə olan Azərbaycanın müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənov mayın 21-də Azərbaycan səfirliyində bu ölkədəki Ağsaqqallar Şurasının rəhbərliyi, eləcə də icma nümayəndələri və torpaqlarımızın azadlığı uğrunda şəhid olan qəhrəmanların valideynləri və yaxınları ilə görüşüb.

Axra.az xəbər verir ki, nazir soydaşlarımıza prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin salamlarını çatdırıb, Azərbaycan dövlətinin onlara daim diqqət və qayğı göstərdiyini bildirib. Z.Həsənov diqqətə çatdırıb ki, torpaqlarımızın azadlığı uğrunda şəhid olan qəhrəman Vətən oğulları sırasında Gürcüstanda doğulub boya-başa çatan insanlar da var. Onların bir neçəsi or- den və medallarla təltif olunub.

Soydaşlarımızdan biri - Bolnisi rayonunun Zol-Güvəc kəndindən olan Elşən Məmmədov Azərbaycan Respublikasının "Şücaətə görə" medalına layiq görülüb. Nazir medalı şəhidin atası Vaqif Məmmədova təqdim edib.

Şəhid atası Azərbaycan dövlətinin, şəxsən prezident İlham Əliyevin diqqət və qayğısını daim hiss etdiklərini bildirib və oğlu ilə qürur duyduğunu vurğulayıb. O, çıxışını "Vətən sağ olsun" sözləri ilə bitirib.

Z.Həsənov ötən ilin aprel döyüşlərində şəhid olmuş pilot, "Azərbaycan Bayrağı" ordenli, Dmanisi rayonunun Yarıqlı kəndindən olan Təbriz Musazadənin əmisi Vaqif Musazadəyə Müdafiə Nazirliyinin xatirə hədiyyəsini verib. Görüşdə Azərbaycanın Gürcüstandakı səfiri Dursun Həsənov da iştirak edib.

Qeyd edək ki, Zakir Həsənovun Gürcüstana səfəri çərçivəsində mayın 22-də bu ölkənin prezidenti Georgi Marqvelaşvili, baş nazir Georgi Kvirikaşvili və müdafiə naziri Levan İzoriya ilə görüşü nəzərdə tutulub. Mayın 22-də isə Batumidə Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə müdafiə nazirlərinin üçtərəfli görüşü keçiriləcək. Görüşlərdə ikitərəfli və üçtərəfli hərbi əməkdaşlığın perspektivləri müzakirə olunacaq, üçtərəfli əməkdaşlığa dair memorandum imzalanacaq.

Avropaya vizasız gediş-gəliş... - Nazir müavini

Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında siyasi, iqtisadi, elm, təhsil və digər sahələri əhatə edən yeni sazişin imzalanması ilə bağlı danışıqlar başlanılıb. APA-nın məlumatına görə, bu barədə xarici işlər nazirinin müavini Mahmud Məmmədquliyev məlumat verib.

M. Məmmədquliyev deyib ki, danışıqlar yeni başladığından qarşıda görülmək çox iş- lər var. Xarici işlər nazirinin müavini Azərbaycan vətəndaşlarının Avropa İttifaqı ölkə-

lərinə vizasız səfəri məsələsinə də toxunub: "Azərbaycan vətəndaşlarının Avropaya sərbəst gedib-gəlməsi üçün viza məsələləri bir qədər yüngülləşdirilib. Eyni zamanda, bizim imzaladığımız sazişlər, həm vizanın sadələşdirilməsi, həm də readmissiya sazişləri həyata keçirilir. Ola bilsin ki, bu məsələ ilə bağlı monitoring komitəsində görüş olacaq və onlar bu məsələyə bir daha baxacaqlar. Əgər hər iki tərəf öz üzərinə götürdüyü öhdəlikləri yerinə yetirirsə, ola bilsin ki, gələcəkdə bu məsələ müzakirə olunsun. Azərbaycan vətəndaşlarının Avropaya vizasız gediş-gəlişi ilə bağlı sazişin imzalanmasına gəlincə, indi bu barədə danışmaq bir qədər tezdir".

İrannın müqəddəs şəhərində rüsvayçılıq

İrannın Rəzəvi Xorasan əyalətinin mərkəzi, müqəddəs şəhər sayılan Məşhəddə keçirilən bir gecə kampaniyasına silahlı hücumda 63 qız və oğlan tutulub. Axar.az xəbər verir ki, bu barədə Məşhəd prokurorunun müavini Həsən Heydəri jurnalistlərə açıqlamasında danışıb.

O bildirib ki, Məşhədin əlaqə təhlükəsizliyi polisi mayın 18-də şəhərin Şirhasar məntəqəsində qız və oğlanların bağ evlərindən birində bir araya gəlməsi və birgə şənəlməsi haqda xəbər tutduqdan sonra həmin evdə əməliyyat keçirib: "Əməliyyat nəticəsində bağ evində alkoqollu içkilər içərək bir-biri ilə əylənən 35 qadın və 28 kişi yaxalanıb. Evdə yoxlama apararkən 33 avtomobil, 36 mobil telefon və çoxlu miqdarda alkoqollu içkilər aşkarlanaraq götürülüb. Əməliyyat zamanı həmçinin gecə kampaniyasına qatılanlardan bəzilərinin qaçmasının qarşısını almaq məqsədilə polis qüvvələri odlu silahdan istifadə edərək havaya atəş açmaq məcburiyyətində qalıb".

Həsən Heydəri tutulanların polis bölməsinə aparıldığını, hazırda dindirildiyini bəyan edib.

Xatırladaq ki, 2016-cı ilin iyun ayından bu günə kimi İrannın müxtəlif şəhərlərində polis qız və oğlanların birgə qatıldığı gecə qonaqlıqlarına və ad günləri mərasimlərinə hücumunda ən azı 1300 adam həbs edilib.

Bakıda yağış yağacaq, şimşək çaxacaq

Mayın 22-də Azərbaycanda gözlənilən hava şəraiti ilə bağlı məlumat açıqlanıb. Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyindən Lent.az-a verilən məlumata görə, bu gün Bakıda və Abşeron yarımadasında havanın dəyişkən buludlu olacağı, aralıq tutulacağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Lakin gecə yarımadasın bəzi yerlərində qısamüddətli yağış yağacağı, şimşək çaxacağı ehtimalı var.

Mülayim şimal-qərb küləyi gündüz cənub-şərq küləyi ilə əvəz olunacaq. Havanın temperaturu gecə 14-16° isti, gündüz 20-25° isti, Bakıda gecə 14-16° isti, gündüz 22-24° isti olacağı gözlənilir. Atmosfer təzyiqi 758 mm civə sütunu təşkil edəcək. Nisbi rütubət gecə 85-95 %, gündüz 55-65 % təşkil edəcək.

Azərbaycanın rayonlarında gözlənilən hava şəraitinin bəzi yerlərdə şimşək çaxacağı, yağış yağacağı, gündüz əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Səhər ayrı-ayrı yerlərdə duman. Qərb küləyi ayrı-ayrı yerlərdə arabir güclənəcək. Havanın temperaturu gecə 12-17° isti, gündüz 23-28° isti, dağlarda gecə 5-10° isti, gündüz 12-17° isti olacağı gözlənilir.

"Qaya Mətbuat Yayımı" MMC!
- **İstənilən qəzet və jurnallar həm də sərfəli qiymətə:**
- Əgər siz qəzet və jurnalların rahatlıqla evinizə və ya ofisinizə çatdırılmasını;
- Mətbuatı aldıqdan sonra abunə haqqını ödəmək və bu ödənişin formasını sərbəst seçmək hüququndan istifadə etmək;
- Tirajınızda lazım gəldikdə dəyişikliklər etmək;
Ən başlıcası ayda 26 dəfə nəşr olunan "Yeni Müsavat" - 0.60 AZN və bundan əlavə 2500 adda yerli və xarici nəşrlər.
- Abunə yazılmaq üçün uzağa getmək lazım deyil.
Telefonla zəng etməyiniz kifayətdir: Bakı şəh. 564-63-45; 598-35-22
- Respublikanın digər böyük şəhərlərinə də abunə qəbul olunur.

Mayın 21-də Ankarada hakim AK Partiyanın üçüncü növbədənə qurultayı keçirilib. Xatırladaq ki, bu il aprelin 16-da qəbul edilən Konstitusiyaya əlavə və dəyişikliklər prezidentə partiya üzvü və partiya sədri olmaq hüququ verib.

Dünən keçirilən növbədənə qurultayda əsas məqsəd Ərdoğanın yenidən AKP sədri seçilməsi idi. Ankara Arena Spor Salonunda keçirilən qurultayın iştirak edən "Yeni Müsavat" Media Qrupunun rəhbəri Rauf Arifoğlu isə gün boyu tədbirlə bağlı məlumatları bizimlə bölüşüb. Baş yazar musavat.com-un əməkdaşı ilə söhbətində bildirdi ki, qurultayda Azərbaycan mediasından AzTV-nin Türkiyə bürosunun əməkdaşı da iştirak edir. Azərbaycan mediasından dəvət olunan yeganə media qurumu rəhbəri isə "Yeni Müsavat" Media Qrupunun rəhbəri R.Arifoğludur.

O, ilkin təəssüratlarını bizimlə bölüşdü: "Salonun içərisinə daxil olanda burda yüksək nəizam-intizam olduğu görünür. Mən xarici media nümayəndələri

Ərdoğan yenidən

AKP-nin başına döndü

Partiya lideri regiona və dünyaya önəmli mesajlar verdi; tarixi qurultaydan möhtəşəm anlar...

üçün nəzərdə tutulan qismdən tədbiri izləyəcəm. Xarici media nümayəndələri üçün xüsusi paket nəzərdə tutulub. Bu paketlərdə su, yemək və başqa lazım olan vasitələr qoyulub. Qurultaya maraq həddən artıq böyükdür. On minlərlə insan qurultay keçirilən ərazidədir".

Öncə prezident Ərdoğan və həyat yoldaşı Beştepedən qurultayın keçirildiyi salona gəlib. Salonun xaricində baş nazir Binəli Yıldırım və onun həyat yoldaşı çiçəklərlə qarşılanıb. Ərdoğan və Yıldırım birlikdə hazırlanan avtobusun üstünə çıxıb, partiya üzvlərini salamlayıblar. Ərdoğan qısa çıxış edib. "998 gün önce feli bir ayrılığımız vardı, bu gün yenə bərabərlik" deyən Ərdoğanın çıxışının qısa özəti belədir: "Gecə-gündüz yürüməyə davam edəcəyik. Əmanəti bu günlərə qədər daşıyan könül yoldaşım Binəli Yıldırım bəyə təşəkkür edirəm. Üzərimizdəki spekulasiyalara yenə seçki sandığında cavab verəcəyik. Dayanmaq yoxdur, çalışacağıq".

AK Partiyasının 3-cü fəvqəladə böyük qurultayında Aşiq Veysəl Şatıroğlu, Tarkan və Barış Mançonun səsinə "Uzun, incə bir yoldayam" mahnısını ilə R.T.Ərdoğanın həyatından bəhs edən qısa bir sənədli film partiya üzvlərinə təqdim edilib. Sənədli filmin sonunda Ərdoğan "Yeni Müsavat" üçün təşəkkürlərini bildiriş. Nə mutlu ki, Rəcəb Tayyip Ərdoğanın yol yoldaşlarıdır".

azadlıq, inkişaf və rifah başlıqları ilə paylaşıb.

Qurultayın keçirildiyi zalda "Yürüyeceksin... Gençler yürüyecek arkandan", "Millete efendilik için değil, millete hizmet için varız", "Hep birlikte yeni hedeflere", "Değişimin lideri, milletin partisi", "Kutlu dava, güçlü Türkiye", "Sağlam irade, güçlü Türkiye" plakatlara asılıb. "FETÖ, PKK, DAESH topunuz gelin", "Güven demek, vefa demek, can demek, Erzincan demek", "Değişimin lideri, milletin partisi" plakat və afişaları da xüsusi diqqət çəkib.

Baş nazir Binəli Yıldırım AKP-nin 3-cü fəvqəladə qurultayında kürsüyə çıxıb. O, çıxışında aşağıdakıları deyib: "Budur, gözlənən, özlenen an gəldi. Xoş gəldin, hörmətli cumhurbaşqanı. 998 gün boyunca bizi mənəvi olaraq esla yalnız buraxmadınız. Dəstəyiniz üçün təşəkkürlərini bildiriş. Nə mutlu ki, Rəcəb Tayyip Ərdoğanın yol yoldaşlarıdır".

AKP-nin başqanlığına R.T.Ərdoğanın namizədliyi

1370 nəfər nümayəndənin imzası ilə alternativsiz olaraq irəli sürülüb. Ardınca Ərdoğan AKP-nin 3-cü fəvqəladə böyük qurultayında çıxış edib. Çıxışdan bəzi mühüm məqamlar:

"AK Partiya yolu da, taleyi də ölkəmizlə, millətimizlə bütünlənmiş bir partiyadır. Bizim rahatlığımız üçün vəzifə başında olan polisimizə təşəkkür edirəm. Terror təşkilatları ilə mübarizəmizə vacib bir qatqısı olan qoruyucularımıza təşəkkür edirəm. Hansı qurumda, harada vəzifəsini edirsə etsin, millətimizin böyüməsi üçün əmək sərf edən bütün qardaşlarıma təşəkkür edirəm".

"Hər son yeni bir başlanğıcdır" deyərək ayrılmışdıq" deyən prezidentin sözlərinə görə, bu, sadəcə, hüquqi bir ayrılıq idi: "Məzlumun, əzilənin haqqını qorumaq vəzifəmizdir. Amma bu məzlum oyanmasına girmiş zalımların oyununa təslim olacağıımız mənasına gəlmir. Yalanla, dolanla, iftira ilə millətimizin tərtəmiz duyğularını istismar edənlərin üzlərindəki

maska düşüb. Bu saatdan sonra da ölkəm, millətim üçün, insanlıq üçün xeyirli olmayan heç bir şeyin bizim həyatımızda yeri yoxdur, ola bilməz. Buradan millətə səslenirəm: eger bu qardeşiniz Tayyip Ərdoğanın ölkəsinin və millətinin xeyrinə olmayan ən kiçik bir tövrünü, davranışını, icraatını, sözünü eşitsəniz, bu günə qədər etdiy hər şeyi bir kənara qoyun və nə lazımdırsa onu edin. Belə bir səhvin içine dü-

Trampın istefaya göndərilməsi Azərbaycana sərfəlidirmi?

Politoloq: "Onun yerində istənilən başqa şəxs Azərbaycan kimi strateji əhəmiyyətə malik olan ölkə ilə bu cür davranmaz"

ABŞ prezidenti Donald Trampın impiçment məsələsi yenidən gündəmə gəlib. Hələ prezidentliyə yeni başladığı dövəmdə yerli CNN kanalı tərəfindən Trampın yaxın çevrəsinin Rusiya kəşfiyyatı ilə əlaqələrinə dair görüntülər ortaya atılmışdı. Bu kimi məlumatlar səbəbindən o zamanlar ABŞ-da siyasi və ictimai gərginlik yaşansa da, Tramp fəaliyyətinə davam edə bilmişdi. İndi isə ABŞ kəşfiyyatı Tramp-Rusiya əlaqələrinə dair araşdırma nəticələrini ortaya qoyub və onun istefasını yenidən tələb edilir.

Politoloq Qabil Hüseynli "Yeni Müsavat"a bildiriş ki, seçildiyi ilk gündən Trampın ABŞ kimi dövlətin prezidentliyinə o qədər də uyğun olmadığı belli idi: "Əvvəla, siyasi təcürbəsi yoxdur, xarici siyasət məsələlərini də, demək olar ki, çox zəif bilir. Amerika üçün töhmət olan ən başlıca səbəbi isə ondan ibarətdir ki, Trampın seçilməsinə Rusiyanın köməyi olması faktları meydana çıxıb. Bu faktları araşdırmaq Federal Təhlükəsizlik İdarəsinə tapşırılmışdı, Trampın idarənin sədrini bu məsələ ortaya çıxan kimi istefaya göndərməsi də xeyli şübhələrə yol açdı. Həmin şəxs Klinton prezident seçilməsinə əngəl törədən başlıca şəxslərdən olmuşdu və Klintonu nüfuzdan salan məlumatların yayılmasında önəmli rol oynamışdı. İndi isə həmin adama Trampa bağlı məsələnin araşdırmasını tapşırılmışdır. Ümumiyyətlə, Rusiya sevgisi Trampın seçiqəbağı çıxışlarında da hiss olunurdu. İndi isə məlum olur ki, Trampın xeyli adamı seçiqəbağı dövəmdə Rusiya ilə əlaqə saxlamış və ortada da pul məsələsi varmış. Hətta iddia irəli sürülür ki, Trampın seçiqəbağı kampaniyasının maliyyələşdirilməsində Putin də iştirak edib. Trampın seçilməsi onsuz da şübhəli idi. Rusiya faktorunun bu məsələyə əlavə edilməsi isə şübhələri daha da artırır. İndi isə Demokratlar Partiyasından xüsusi qrup Trampın impiçment məsələsi ilə bağlı faktları toplayırlar. Ən qəribəsi budur ki, senatorlar, kongresmenlər, Respublikaçılar Partiyasından şəxslər də Trampa bağlı pozitiv fikirlərə malik deyillər. Xüsusilə yaxınlarını Ağ Evdə vəzifələrə təyin etdikdən sonra Tramp haqqında fikirlər birmənalı olaraq mənfiyə istiqamətləndi. Lakin ola bilər ki, Səudiyyə Ərəbistanına səfəri zamanı Tramp öz imicinə xallar gətirən hərəkətlər etsin. Hər halda bu da faktdır ki, Tramp vəzifədə olduğu 4 ay müddətində nə daxili, nə də xarici siyasətə dair konseptual xarakterli heç nə irəli sürməyib. Bunlar göstərir ki, Tramp prosesləri zəif bilir və idarəçilik üçün yetərli intellektual hazırlığa malik deyil".

Politoloq Trampın istefasının Azərbaycana təsirləri barəsində də danışıb: "Amerikanlar bilir ki, 4 illik hakimiyyət dövəmində Trampa görə başları çox ağrıyacaq. Ona görə də demokratların köməyi ilə Trampın impiçment məsələsinə reallaşdırmaq istəyirlər. Yaxın zamanlarda bu, Amerikada bir nömrəli məsələ olacaq. Azərbaycan üçün isə düşünürəm ki, Trampın yerinə kim gəlsə, fərqli olar. Nəzərə alaq ki, Tramp, Türkiyə prezidenti ilə görüşü zamanı onu o qədər də xoş qarşılamadı. Eyni zamanda Türkiyə prezidentinin Yaxın Şərqlə bağlı qaldırdığı məsələlərin də heç birinə müsbət cavab vermədi. Qısa demək olar ki, Tramp Türkiyəyə yuxandan aşağı baxaraq, bu cür münasibət bəslədi. Ona görə də hesab edirəm ki, NATO üzvü olan ölkəyə belə münasibət bəslənsə, Azərbaycan üçün onun fəaliyyətinin o qədər də səmərəsi ola bilməz. İndiyədək fəaliyyətdə olduğu dövrdə Tramp bir dəfə də olsa Dağlıq Qarabağ probleminin adını çəkməyib, Minsk Qrupuna yeni həmsədr təyin edilsə də problemin həlli ilə bağlı iş görməyib. Özü də nəzərə alaq ki, son dövrlər bölgədə çox təhlükəli bir mənzərə yaranıb. Buna isə bir kəlmə də olsun fikir söylənilməyib. Tramp Rusiyadan, Avropadan danışıq və hətta Gürcüstanla bağlı da Konqresdə ciddi qərar qəbul edilib. Lakin Azərbaycanın problemləri nədənsə nəzərə alınmır. Həsab edirəm ki, bu, Trampın çox ciddi çatışmazlıqlarından biridir. İstənilən başqa bir adam Azərbaycan kimi strateji əhəmiyyətə malik olan ölkə ilə bu cür davranmaz. Bəllidir ki, Azərbaycan və Gürcüstanın strateji əhəmiyyəti Qərbi üçün eyni ola bilməz. Neftdən, qazdan tutmuş, bölgənin geosiyasi əhəmiyyətinə qədər bu, belədir. Ona görə də indiyə qədər Azərbaycanla maraqlanmayan bir şəxsin bundan sonra da Dağlıq Qarabağ problemi-nə köməyi olacağını söyləmək çətinidir".

Səsvermə nəticəsində R.T. Ərdoğan partiya başqanı seçilib.

□ Sevinc TELMANQIZI

□ Əli RAİS

Qanun qəbul edildi, ancaq paytaxtda "Exchange"lər gözə dəymir

İqtisadçı ekspert səbəblərdən danışdı durumu şərh etdi

Təxminən bir ay öncə Azərbaycanda valyutadəyişmə məntəqələrinin fəaliyyəti bərpa edildi. Bununla bağlı Milli Məclisdə "Valyuta tənzimi haqqında" qanuna dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi müzakirəyə çıxarılarq qəbul edildi. Lakin hələ də nə paytaxtda, nə də regionlarda "Exchange"lərin kütləvi şəkildə fəaliyyətə başlamasının şahidi olmuruq. Halbuki ölkəmizə turistlərin də axın etdiyi bir ərafədə bu, çox önəmlidir.

Bəs, görəsən valyutadəyişmə məntəqələrinin açılması niyə gecikir? "Exchange"lər fəaliyyətə başlayarsa, dolların alış-satışı ilə bağlı hansı müsbət yeniliklər ola bilər?

İqtisadçı ekspert Natiq Cəfəri dedi ki, hazırda "Exchange"lərin fəaliyyətinin bərpası üçün müvafiq şərtləri əks etdirən sənəd hazırlanmayıb: "Valyutadəyişmə məntəqələrinin (VDM) bərpa edilməsi ilə bağlı qanun qəbul edilərkən müvafiq icra orqanına depozit hesabı ilə bağlı qərarın verilməsi tapşırıldı. Bu icra oranı da hazırda Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasıdır. Həmin qurumun də bununla bağlı bir rəsmi açıqlaması yoxdur ki, nə qədər depozit qoyulmalıdır. Hansı şərtlər daxilində VDM açılmalıdır. Əvvəlcə, depozit hesabının 50 min manat olması təklif olunmuşdu. Daha sonra deputatlar buna etiraz etdi və 50 min manat qanunvericilikdə yazılmadı. Ancaq çox yaygın bir ifadə yazıldı ki, müvafiq icra orqanı bununla bağlı əlavə qərar verəcək. Hələ ki o qərar yoxdur. Bu baxımdan valyutadəyişmə məntəqəsi açmaq istəyən şəxslər belə indi hansı şərtlər daxilində bunu edəcəklərini bilmirlər. Bununla bağlı bir aydınlıq yoxdur. Proses buna görə dayanıb. Çünki Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası sənədləşmə məsələsi ilə bağlı ciddi bir açıqlama verməlidir. Ortaya konkret sənəd qoyulmalıdır ki, hansı şərtlər daxilində valyutadəyişmə məntəqəsi açmaq mümkün olacaq. Ancaq lisenziyanın ödəniş müəyyənlişib - illik 500 manat. Başqa hansı şərtlərin olacağı, valyutadəyişmə məntəqəsinin hansı avadanlıqlarının olması, depozit hesabında nə qədər vəsaitin olması belli deyil. Bütün bu suallar açıq qalıb. Ona görə də hələlik heç kim maraq göstərmir. Nə vaxt ki, Palata bununla bağlı qərar verəcək, o zaman bu sahəyə maraq yaranacaq. Çünki VDM-lər bağlanmazdan öncə, təkəcə Bakı şəhərində 500-dən çox belə məntəqə fəaliyyət göstərirdi. Ona görə də, düşünürəm ki, yaxın vaxtlarda bununla bağlı qərar olacaq".

Bəs məntəqələr fəaliyyətə başladıqdan sonra dolların satışında məhdudiyət olacaqdır? Yoxsa vətəndaşlar istedikləri qədər dollar alıb-satmaqda sərbəst olacaqlar?

Bu sualı cavablandıran iqtisadçı Natiq Cəfəri qanunvericilikdə bununla bağlı hər hansı məhdudiyətin nəzərdə tutulmadığını bildirdi: "Bu ancaq tələb və təklifdən, bir də valyutadəyişmə məntəqələrinin valyutaya çıxış imkanlarından asılı olacaq. Çox təəssüf ki, VDM-lərin valyutaya çıxış imkanı ya əhəliyə alması pulu satmaqla olacaq, ya da banklardan valyuta əldə etməyə məcbur olacaqlar. Hər iki halda bu tələbatdan asılı olacaq. Əgər valyutaya tələbat artsa, VDM-lər həmin tələbatı ödəmək qabiliyyətində olmaya, buna görə də müəyyən məhdudiyətlər tətbiq oluna bilər. Ancaq ən azından "Exchange"lər açıldıqdan sonra alış və satış arasında fərq azalacaq. Bəzi banklar var ki, alış və satış arasında hər 100 dollara görə az qala 3-4 manat, hətta 5 manat fərq var. Alış və satış məzənnəsi arasında bu qədər fərqin olması isə doğru deyil. Əgər rəqabət yaranarsa, VDM-lər fəaliyyətə başlayarsa, o zaman bu marja azalacaq. Bu da əhəlinin xeyrinə olacaq".

"Exchange"lərin nə zamandan etibarən kütləvi fəaliyyətə başlayacağına gəlincə, N.Cəfəri bildirdi ki, İslam Oyunlarının keçirildiyi və turistlərin ölkəmizə gəldiyi hazırki ərafədə VDM-lərin fəaliyyətə başlaması daha məntəqlidir: "Ancaq təəssüf ki, bu baş vermədi. Qarşından Formula 1 yarışları gəlir, kifayət qədər populyar bir idman növüdür. Minlərlə insanın Azərbaycana gəlib bu yarışları izləməsi ehtimalı var. Ən azından onların gəlişinə qədər, yeni iyun ayının ortalarına qədər bu problem həll olunsaydı, həm turistlər üçün, həm də əhəli üçün ciddi bir irəliləyiş olar. Çünki bir çox hallarda valyutaya çıxış imkanları məhdud olur. Şənbə və bazar günləri bir çox banklar çalışmadığından, bu sahədə insanlarda narahatlıq yaranır."

□ Nərgiz LİFTİYEVA

2008-2012

-ci ildə Türkiyənin Azərbaycandakı səfiri vəzifəsində çalışmış, ötən ilin payızından isə qardaş ölkəni Moldovada təmsil edən Hulusi Kılıç Musavat.com-un suallarını cavablandırır. Təsədüf elə gətirib ki, Moldovaya təyinat aldığı yarım illik dönmədə Hulusi bəy ikinci dəfə "Yeni Müsavat"a müsahibəsini Türkiyəyə gəldiyi zaman verib. Bu dəfə də dəyərli diplomat Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Zirvə toplantısında iştirak etmək üçün İstanbula gəlib. Azərbaycanın Moldovadakı dəyərli dostu ilə söhbətimizi təqdim edirik:

Türkiyənin Moldovadakı səlahiyyətli səfiri "Yeni Müsavat"a danışdı

Hulusi Kılıç: "Azərbaycan ordusunun işğal altındakı torpaqlarını geri alacaq gücü var"

- Hulusi bəy, facebook-da davamlı şəkildə çox maraqlı paylaşımlarınız olur. Sosial şəbəkələrdə bu qədər fəal olmağınızın "sirri"ni bilmək olarmı? Azərbaycanda çalışdığınız zaman sosial şəbəkədə görünməyə ehtiyac duymurdunuz, yoxsa başqa bir səbəb var idi?

- Son illərdə sosial media aktiv olduğum doğrudur. Sosial media dostlarımla görüşdüyüm, onların məni gördükləri yerdir. Azərbaycanda olanda facebook-dan istifadə etmirdim. Azərbaycanda yazılı və görüntülü mətbuatla əlaqələrim çox yaxşı idi. İç-içə yaşadığım deyə bilərəm. Davamlı şəkildə televiziya və ya mətbuatda mənimlə əlaqədar xəbərlər yayınlanırdı. Odur ki, azərbaycanlı bacı və qardaşlarımla yazılı və görüntülü mətbuatda görüşürdüm.

- Baş nazir Binəli Yıldırımın Moldova səfərindən sonra Kişinyov və Ankara arasında əlaqələrdə hansı yeniliklər gözlənilir? Münasibətlərin bundan sonrakı mərhələsi nə vəd edir?

- Baş nazirimiz sayın Binəli Yıldırımın 5-6 mayda Moldovaya etdiyi ziyarət tarixi əhəmiyyət kəsb edir. İlk dəfəydi ki, Türkiyənin baş naziri Moldovaya rəsmi səfər edirdi. Ziyarət zamanı ona baş nazir yardımçısı sayın Tuğrul Türkeş və sayın xarici işlər nazirimiz Mövlud Çavuşoğlu, iqtisadiyyat nazirimiz Nihat Zeybekçi, çalışma və sosial güvənlik nazirimiz Mehmet Müezzinoğlu, yüksək səviyyəli rəsmilər, həmçinin böyük bir iş adamı heyəti müşayiət etdi. Səfər çərçivəsində 7 sənəd imzalandı. Beləcə ikitərəfli əlaqələrimizin hüquqi bazası gücləndi. Bundan əlavə, sayın baş nazirimiz Moldova baş naziri ilə birlikdə 4-cü Qaqauz Konqresinə qatıldı və Qaqauz Özerk Yerində Başqan İrina Vlah ilə görüşdü. Bundan sonra Türkiyə-Moldova münasibətləri hər sahədə daha da inkişaf edəcək. Qarşıdakı dönmədə ticarət həcmi, Türkiyəyə gedən turist sayı artacaq.

- Bu ilin əvvəllərində Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın 5 may tarixində Moldovaya səfərinin planlaşdırıldığı və hazırlıqların başladığı bildirilirdi. Amma səfər gerçəkləşmədi. Prezidentin səfərinin ertələnməsinin səbəbi nə oldu?

- Düzdür, 5-6 mayda cümhuriyyətin sayın Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Moldovaya səfəri planlaşdırılırdı. Sayın cümhuriyyətimizin başqa bir proqramı olduğu üçün eyni tarixlərdə sayın baş nazirimiz Moldovaya səfər etdi. Sayın cümhuriyyətimizin qarşısında ki dönmədə Moldovaya cəfəri planlaşdırılır.

- Paylaşımlarınızdan duyduğ ki, Moldovada keçirilən Avropa günləri ürayinizcə olub. Bir müddət əvvəl Moldova Avrasiya İqtisadi Birliyinə üzvlüklə bağlı ilk addımını atdı. Siz bu günlərdə Moldova prezidenti İqor Dodonla da bir araya gəlməmişdiniz. Şəxsi təsəvvürünüz necədir, Moldova Avropa ölkəsi olmaq istəyir, yoxsa Avrasiya Birliyinin üzvü olaraq Rusiyanın yanında yer almağa qararıdır?

- Moldova Avrasiya İqtisadi Birliyinə üzv deyil, müşahidəçi olaraq qatılmaq üçün müraciət etdi. Moldova hökuməti Avropa Birliyi ilə əməkdaşlıq

saizi imzalayıb və Avropa ölkəsi olmaq istəyir. Eyni zamanda Rusiya ilə xoş münasibətlərini davam etdirməyi arzu edir.

- Qaqauziya türkləri ilə təmaslarınızda hansı yeniliklər var?

- Bilirsiniz, Qaqauz türkləri Oğuz boyundan gəlməlidir. Danışdıqları dil Anadolu

dir. Şirkətlərimiz turizm-otellilik, tibb-xəstəxana, qida, toxuculuq, bilgisayar texnologiyası (IT), kənd təsərrüfatı, ticarət (AVM) kimi sahələrdə fəaliyyət göstərməkdədir.

- Son illər baş verənlər Türkiyənin turizm sektoruna da öz mənfi təsirini göstərib. Bu il Türkiyəyə Moldovadan nə qədər turist gəlməsi nəzərdə tutulub? Bununla

"Qaqauziya Türkiyə ilə Moldova, hətta Türk dünyası arasında sağlam bir dostluq körpüsüdür"

bağlı hansısa görüşləriniz, təşəbbüsləriniz olurmu?

- Son illərdə baş verən olaylar Moldovadan Türkiyəyə gedən turist sayına mənfi təsir göstərməyib. Əksinə, turist sayı hər il artır. Xatırladım ki, viza rejimi 3 il öncə aradan qaldırılıb.

- Moldovadakı Azərbaycan səfiri Qüdsi Osmanovla yaxın münasibətlərinizi də daim izləyirik. Əməkdaşlıq istiqamətində daha hansı yeniliklər var?

- Moldovada qardaşım səfir Qüdsi Osmanovla bir millətin iki səfiri kimi işləyirik. Bütün sosial fəaliyyətləri birgə düzənliyirik. Bu, xoş qarşılıdır. Hər kəs bunu görür. İki səfir bir-birimizə kömək edirik. Həmişə belə olacaq.

- Bakıya səfər etməyi planlaşdırırsınız?

- Bakı mənim doğma şəhərim kimidir. Yayda Bakıya gəlməyi planlaşdırıram.

- İslam Oyunlarında Türkiyə və Azərbaycan liderlik edir, izləyirsinizmi? Bu yarışları necə dəyərləndirirsiniz?

- İslam oyunlarının Bakıda keçirilməsi xoşdur. Vaxt tapdıqca yarışlara baxıram.

- Hulusi bəy, Qarabağ cəbhəsində yeno də gərginliklər yaşanır, yeni müharibə təhlükəsi yenidən artıb. Bu münasibətə barədə kifayət qədər bilgilə diplomat olaraq Türkiyənin vasitəçi ölkə statusunda çalışmasını istərdinizmi? Böyük savaş başlasaydı, Türk ordusu Azərbaycanın yanında ola bilərmi?

- Ermənilər Azərbaycanımızın işğal altındakı torpaqlardan çəkilmədikcə bu gərginlik davam edəcək. Birləşmiş Millətlərin Qarabağla bağlı 4 qətnaməsi var. Birləşmiş Millətlər ATƏT və beynəlxalq ictimaiyyət Qarabağ probleminin qısa zamanda həll edilməsi istiqamətində fəaliyyət göstərməlidir. Biz savaş deyil, barış tərəfdarıyıq. Azərbaycan ordusunun işğal altındakı torpaqlarını geri alacaq gücü var.

□ Elşad PAŞASOY

“Hökumətdə neçə vaxtdır gözlənilən ixtisarlara İslamiada yekunlaşdıqdan dərhal sonra başlanacaq”. Bu barədə “Yeni Müsavat”-a hökumətə yaxın mənbə deyib. Qaynağın sözlərinə görə, bu, hakimiyyətin böyük bir məmur ordusu ilə yollarını ayırması deməkdir.

Bildirilir ki, əksər nazirlik və komitələr bir neçə aydır ki, ixtisarlara əlaqədar olaraq bağlı qapılar arxasında müzakirələr aparır, hansı idarə və müəssisələrin ləğv ediləcəyi, hansıların birləşdiriləcəyi ilə bağlı dəqiqləşdirmələr aparılır. Mənbə deyib ki, bu gizliliyin bir neçə səbəbi var. Əsas səbəb isə ixtisarlara bağlı narazılığın vaxtından əvvəl başlamasının qarşısını almaqdır. Hökumət ondan da ehtiyat edir ki, müxalifət də bu məsələdən hansısa formada yararlanıb. Nazirlik və komitə kullarlarında isə aylardır ki, bu müzakirələr gizli və ya aşkar şəkildə gedir. Rəhbərlik isə ciddi ixtisarlara xəbərlərini hələ də “medianın dedi-qodusu” kimi izah etməklə kifayətlənir.

Mənbə bildirib ki, əksər nazirliklər və komitə rəhbərləri yaxın çevrələri ilə söhbətdə məsuliyyəti Nazirlər Kabinetinin üzünə qoyur, “kimlərin ixtisar olunacağını onlar müəyyən edəcəklər” deyirlər. Mənbənin məlumatına görə, proses İslamiadadan sonra başlayacaq və mümkündür ki, dekabrda davam etsin. Mediada da ixtisarlara bağlı artıq ciddi xəbər başlıqları göze deyir. Bezi mənbələr idarəetmə strukturlarında çalışan 140

mine yaxın məmurun ixtisar olunacağı iddia edir ki, bu da sosial gərginliyi artırma biləcək kifayət qədər ciddi rəqəmdir.

Əlbəttə, iqtidar da dövlət aparatında bu cür miqyaslı ixtisarlara doğru biləcəyi fəsadları gözdən keçirir. Amma ölkənin neft gəlirlərinin kəskin azalması, dünya iqtisadiyyatında hələ də davam edən böhran Azərbaycan hökumətini dövlət büdcəsində izafi xərcləri azaltmağa və ixtisarlara məcbur edir. Bu ixtisarlara əslində iki il əvvəl başlanmalı olsa da, planlaşdırılan struktur islahatları müəyyən daxili faktorlar səbəbindən ertələndi. Neft ixracatının azaldılması ilə “qara qızıl”ın qiyməti 50 dollar civarında stabilləşsə də, bu prosesin hələ neçə il davam edəcəyi bilinmir. Bu səbəbdən də hökumət 2018-ci il büdcəsində məmur korpusunu azaltmaqda qərarlı görünür. Hətta bildirilir ki, ixtisarlara uyğunlaşdırılmış büdcənin hazırlanmasına da başlanılıb. Bu, o deməkdir ki, hökumət ixtisarlara bağlı prosesi daha ertələməyi düşünür.

İqtidar hələ mart ayında baş nazirin müavini Əli Əhmədov vasitəsilə “ixtisarlara hazır olun” xəbərdarlığının

Hökumət məmurlar ordusu ilə yollarını ayırır - kimlər gedir?

Əksər nazirlik və komitələr bir neçə aydır ki, ixtisarlara əlaqədar olaraq bağlı qapılar arxasında müzakirələr aparır; İslamiada yekunlaşdıqdan dərhal sonra başlanacaq ixtisarlara hökumətə nə vəd edir?

anonsunu verərək dövlət idarəetməsi, müdafiə və sosial təminat sahəsində 287,3 min nəfər məmurun çalışdığını açıqlamışdı. Əhmədov bəyan etmişdi ki, dövlət aparatında əhəmiyyətli dəyişikliklər, zəruri, optimal həddə ixtisarlara aparılması qaçılmazdır. “Bu, idarəetmə fəaliyyətinin

faydalılıq əmsalını ciddi şəkildə aşağı salır”, deyərək Əhmədov hökumətin əndişəsini açıq şəkildə bildirmişdi.

Krizisin yaşandığı keçmiş sovet respublikalarında “qosaparat”da ixtisar hökumətin ürəyincə deyil. Çünki bu “qalstuklu və imkanlı narazılar” təbəqəsi yaradır ki, bu da

gələcəkdə iqtidara zərər verə bilər. Azərbaycanda ixtisarlara miqyası haqda birmənalı danışmaq tezdir, amma ehtimal etmək olar ki, bu ixtisarlara əhatə dairəsi çox geniş olacaq.

Artıq ixtisarlara və qurumların birləşdirilməsi ilə bağlı xəbərlər artmağa başlayıb. Məsələn, rəsmi təsdiqlənib ki, iki gün əvvəl Fövqəladə Hallar Nazirliyinin tabeliyində olan Kiçik Həcmli Gəmilər üzrə Dövlət Müfəttişliyi və Sularda Xilasətmə Xidməti birləşdirilib. Yeni yaradılan qurum bundan sonra Kiçikhəcmli Gəmilərə Nəzarət və Sularda Xilasətmə Dövlət Xidməti adlanacaq.

Meliorasiya və Su Təsərrüfatı ASC, “Azərsu” ASC, “Azərvaytoyol” ASC və başqa dövlət qurumlarında kütləvi ix-

tisarlara gözlənilən barədə də xəbərlər yayılıb. “Azərsu”, Meliorasiya və Su Təsərrüfatı danışmaq tezdir, amma ehtimal etmək olar ki, bu ixtisarlara əhatə dairəsi çox geniş olacaq. Dövlət Su Agentliyinin yaradılması, Energetika Nazirliyinin ləğv edilməsi və funksiyalarının bir qisminin Neft Şirkətinə, digər qisminin isə İqtisadiyyat Nazirliyinə verilməsi də deyilir.

Struktur islahatları çərçivəsində Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin ləğvi barədə isə ötən saylarımızda məlumat vermişdik. Xəbərdə bildirildirdi ki, KN İqtisadiyyat Nazirliyinə birləşdiriləcək.

Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin İqtisadiyyat Nazirliyinin tərkibində bir departament kimi fəaliyyət göstərəcəyi də gələn xəbərlər sırasındadır.

□ “YM”

Mədət Quliyevin casuslarla bağlı açıqlamasının pərdəarxası

Təhlükəsizlik eksperti: “Əsas məqsəd o olub ki...”

Günərdir Azərbaycan ordusunda baş verən casus qalmaqalı ətrafında ictimaiyyətdə müzakirələr davam edir. Orduda düşmən tərəfə işləyən casus zabitlərlə bağlı mətbuatda da müxtəlif məlumatlar, şərhlər verilir.

Rəsmi qurumların isə yaydığı məlumatlara görə, casus şəbəkəsi ilə bağlı müvafiq tədbirlər görülməkdədir. Məsələ ilə bağlı Dövlət Təhlükəsizlik Xidmətinin sədri Mədət Quliyev açıqlama verərkən vurğulayıb ki, əslində onlar bir günün, beş günün casusları deyil: “Artıq istintaq qrupu fəaliyyət göstərir. Prezident tərəfindən baş prokuror Zakir Qaralova lazımı tapşırıq verilib, istintaq qrupu məsələlərə aydınlıq gətirir. Bu, kök atmış, 1988-1990-cı illərdən başlayan məsələlərdir. Müdafiə Nazirliyi rəhbərliyinin prezidentin tapşırıqlarını düzgün icra etməsinin nəticəsidir ki, bu xəyanətin üstü açılıb. İstintaq da öz qiymətini verəcək”, - deyərək əlavə edib.

“Yeni Müsavat”-a danışan təhlükəsizlik üzrə ekspert Arzu

Nağıyev DTX sədrinin fikirlərini aşağıdakı kimi şərh elədi: “Ümumiyyətlə, cənab nazirin çıxışına belə aydınlıq gətirmək olar ki, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi başlayan andan, yəni 1988-ci ildən indiyədək Ermənistan və onlara havadar olan digər xüsusi xidmət orqanları Qarabağdakı münaqişədən istifadə ediblər. Onlar bu yolla Azərbaycana qarşı hertərəfli addım atmağı qarşılarına bir nömrəli məqsəd kimi qoyublar. Həm xüsusi xidmət orqanları və eyni zamanda hərbi əks-kəşfiyyat səviyyəsində, həm də baş kəşfiyyat idarəsi səviyyəsində bu istiqamət üzrə mühüm addımlar atılıb. Əsas məqsədlərdən biri bu olub ki, Azərbaycan ordusunda, eyni zamanda, strateji obyektlərdə hərbi və mülki şəxslərdən istifadə edərək

öz məqsədlərinə çatıb, nəticədə lazım olan məxfi və digər konfidensial məlumatları əldə etsinlər. Bu proses paralel başlayıb. Ümumiyyətlə, dünyanın hər yerində xüsusi xidmət orqanlarının dəst-xətti bu cürdür. Yəni əsas məqsəd Azərbaycana qarşı istənilən təxribatı törətmək üçün tam şəkildə böyük bir agentura şəbəkəsinin yaradılması məsələsi olub”.

Ekspert mülki əhalinin düşməne casusluq etməsi ilə bağlı səslənən fikirlərə də münasibət bildirib: “Yuxarıda da qeyd etdiyim kimi, bu cür hadisələr bütün dünyada baş verir. Xüsusi xidmət orqanlarının agent cəlb etmə metodu da o qədər də bir-birindən fərqli deyil. Yəni burada mülki şəxslərdən də istifadə olunur. Əsas məsələ odur ki, kim hansı istiqamətdə nə cür məlumat sahibdir. Bu baxımdan xüsusi xidmət orqanları lazımlı olduqda mülki şəxslərdən də

belə məsələlərdə istifadə edilirlər. Bugünkü günün ən qalmaqallı məsələlərindən biri ABŞ-ın kəşfiyyat mənbələrində baş verən casus qalmaqalı ilə bağlı hadisələrdir. Bu proseslər göstərir ki, bütün dövlətlər arasında nə qədər müqavilələr olsa belə, xüsusi xidmət orqanları öz metodlarından istifadə edərək qeyd etdiyimiz istiqamət üzrə işlərini görürlər. Onlar öz şəbəkələrini genişləndirməyə çalışırlar ki, lazımı məlumatları əldə edə bilsinlər. Məlum məsələdir ki, ister müharibədə, istərsə də digər məsələlərdə məlumatları əldə etməyin hər zaman qalib tərəfə çevrilməsi ehtimalı daha çoxdur. Ona görə də xüsusi xidmət orqanları çalışır ki, məlumatları əldə edə bilsinlər.”

Casus kimi daha çox kimlərdən istifadə olunmasına gəlinisə isə A. Nağıyev aşağıdakı

ları söyləyib: “Casus kimi o insanların istifadə olunur ki, onlar normal məlumatlara sahibdirlər. Əsas da bu məlumatları xüsusi xidmət orqanlarının işində istifadə etməkdir. Təbii ki, hər kəsin bu işə cəlb olunması inandırıcı deyil. Yəni hər halda hansısa bir təşkilatda, məsələn, qapıçı ilə mühəndisin arasında fərq olmalıdır. Eləcə də hərbi qüvvələrdə. Əsgərin bilmədiyini, yəqin ki, komandirin bilmədiyini, yəqin ki, komandirin bilmədiyini münasibət olmayıb. Bu gün əgər Azərbaycan müharibə şəraitində yaşayırsa, paralel olaraq da bu proseslər gedirsə, ilk növbədə qanun öz işini görməlidir. Qanundan sonra isə nələrsə tətbiq etmək olar. İnanmıram ki, casus kimi işləyən şəxslər həbsdən sonra çıxıb Azərbaycan torpağında normal vətəndaşlarla yanaşı rahat şəkildə yaşaya bilsinlər”.

Ekspert fəaliyyətləri ifşa olunan casuslarla necə davranılmalı olduğunu da diqqət çəkdi:

□ Əli RAIS

Ya Tramp çökəcək, ya da ABŞ...

Xalid KAZIMLI

Bələ getsə, gerçəkdən də Donald Tramp ABŞ prezidenti postunda sona qədər oturma bilməyəcək. Onun mühasirəsi hər gün bir az daralır, qovluğu dolur. Zətan, bunu hələ ötən ilin noyabrında, Tramp prezident seçilməzdən öncə də yazmışdıq, "seçilsə də, sona qədər işləyəcək" deyərək bir cümlə işlətmışdik.

Görünən dağa bələdçi lazım deyildi, Tramp öz ekstravaqant hərəkətləri, sıradışı açıqlamaları ilə ənənəvi siyasətçilərdən olmadığını göstərdi.

Onun açıq irqçi və şovinist çıxışları amerikalıların bir qisminde rəğbət, rıqqət doğurdu da, digər qisminde, xüsusilə də intellektual dairələrdə dərin narahatlıq yaradırdı.

Hələ seçki kampaniyasında Trampın bir sıra fikirləri ABŞ-yoxdan var etmiş "təsisçi atalar"ın yazıb-qoyub getdikləri konstitusiyaya, müdafiə etdikləri dəyərlər toplusuna ziddiyyət təşkil edirdi.

Bu üzden çoxları, xüsusilə də məşhur senatorlar, aktyorlar, rejissorlar və yazıçılar hələ o dövrdə açıq tekstlə bildirdilər ki, bu adamdan ABŞ-a prezident olmaz.

Fəqət ABŞ-ın seçki qanunvericiliyindəki bir zəif nöqtə Trampa seçkiləri udmaq imkanı verdi.

O, hələ and içib vəzifəsinin icrasına başlamazdan öncə bir sıra açıqlamaları ilə göstərdi ki, onun barəsində verilən bəd proqnozlar sürətlə doğrulacaq.

Tramp vəzifəsinin icrasına başladığı gün jurnalistlərlə danışdı, mediaya qarşı dözümsüzlüyünü ortaya qoydu. Sonradan məlum oldu ki, o, hətta ona qarşı yazan jurnalistləri həbs etdirmək istəyib. Sadəcə, onun bu qanunsuz əmrini yerinə yetirməyiblər.

Yeni prezidentin bir sıra müsəlman ölkələrindən olan insanların ABŞ-a girişinə yasaq qoyması qərarı da həm dövlət adamları, həm də cəmiyyət tərəfindən rəğbət görmədi, müqavimətlə qarşılandı. Bu müqavimət Trampın kükrəyən şovinistliyinin alovunu xeyli azaltdı.

Meksika ilə ABŞ arasında divar çəkmək və bu divarın pulunu Meksikaya ödəmək layihəsi də fiaskoya uğramış kimi görünür.

Daha sonra Rusiya ilə əlaqələri faş olan silahaşığı (milli təhlükəsizlik məsələləri üzrə müşaviri Flinn) bağlı rüsvayçılıq, iki həftə əvvəl təyin etdiyi kadri istefaya göndərməsi Trampın bu postda təsadüfi olduğunun göstəricisi idi. ABŞ tarixində belə şey olmamışdı.

Məsələ bununla da bitmədi. Trampın bu işi araşdıran FTB direktoruna təzyiqlər göstərdiyi, daha sonra onu vəzifəsindən götürdüyü məlum oldu və bu, onsuz da alovlanmaqda olan ocağın üstünə bir tanker benzin tökülməsi kimi bir şey oldu - partlayış baş verdi.

Bu aylar ərzində Trampa xal qazandıran yeganə hərəkəti Suriyadakı aviabazanın gecəyə bombalanması olmuşdu. Ancaq tezliklə aydın oldu ki, o, bombardmandan qabaq Rusiyani xəbərdar edib, Rusiya da öz növbəsində müttəfiqi Əsədə xəbər ötürüb, nəticədə aviabaza xeyli dərəcədə boşaldılıb və Suriyanın itkisi minimal olub.

Trampın Avropadakı və Yaxın Şərqdəki müttəfiqlərindən aldığı məxfi məlumatları Rusiya ilə bölüşməsi də ABŞ tarixində misli görünməmiş qalmaqal yaradıb. Ondən əvvəl heç bir ABŞ prezidenti bu cür vecsiz hərəkət etməyib.

İsrail hökuməti bu hərəkətdən o qədər pəjmürdə olub ki, baş nazir Binyamin Netanyahu köməkçilərinə Trampın danışıqlarını ehtiyatlı olmağı tapşırıb.

Bütün bunlar o anlama gəlir ki, Tramp nəinki dünya hegemonu olan dövlətin başçısı olaraq dünyanı, hətta ABŞ-ı idarə etmək gücündə deyil.

Özbaşına qoyulsa o, gerçəkdən də şovinist bir diktator ola bilər. Ancaq onun önündə Çin səddindən də qalın və uzun bir sədd - ABŞ konstitusiyası və 200 ildən artıq bir müddətdə saat mexanizmi kimi işləyən dövlətçilik ənənəsi var.

ABŞ-ın yazılmış və yazılmamış qanunları heç kəsə, istisnasız olaraq heç kəsə onları dəyişdirmək, öz iradələrinə tabe etdirmək, yanından sivişib keçmək imkanı vermir. Bu qanunları qoruyan institutlar çox güclüdür.

Bu ilin yanvarında Tramp ABŞ-ı öz holdinqi kimi idarə edəcəyini düşünürdü, indi artıq yanlış olduğunu anlayıb, ancaq şəxsi ambisiyası və hikkəsi onu hələ də ABŞ dövlətçiliyinə müqavimət göstərməyə vadar edir.

Trampın ağı Şərq müstəbidlərinin uzunömürlü hakimiyyətinə, dövləti təkbəşinə idarə etmələrinə gedir və öz-özünə düşünür ki, nə fərqi var, niyə o da onlar kimi hüduzsuz səlahiyyətlərə malik deyil.

İndi dünyanı bu sual düşündürür: Tramp gerçəkdən də impiçment proseduruna məruz qalacaq mı? Böyük ehtimalla qalacaq. Dünyanın ən ciddi, ən qüdrətli, ən varlı, ən çoxqollu dövləti bu cür adama təhəmmül edə bilməz. Əks təqdirdə özü süqut edəcək.

Rusiyanın duruşuna baxanda adama elə gəlir I Pyotr hələ sağdı və indi də bütün mərkəzi, dünyanı, üstündə də İstanbulu fəth edəcəyinə inanır. Rusiya İmperatoru zamanında "Ermənilərə sahib çıxın" deyib. "Türklərin savadlanmasına imkan verməyin, savadlanıb güclənəcəklər" söyləyib. Bütün imperiyalar sakitləşdi, Rusiya dincəlmir ki dincəlmir. I Pyotrün vəsiyyəti Rusiya siyasətinin tərkibini və tezislərini bu günədək müəyyən edir. Vəsiyyətin olub-olmaması önəmli deyil. Xətt var və o xətt göz deşir.

Aysel ƏLİZADƏ

Təsəvvür edin, Rusiya

siyasiləri arasında Sovetlər Birliyinin dağılmasını

hələ də özünə dərd edən

lər var. Onlar çoxdular. Belələri Qorbaçov və ətrafının

cinayətə cəlb olunmasını

tələb edirlər. Adamlar ölkələrinin inkişafı ilə uğraşmaq

yerinə keçmiş hesablarla əlləşirlər. Hələ də inana bilmirlər ki, artıq imperi

alist deyillər. Qanlarına necə işləyib, özlərinə gələ bilmirlər.

Sovetlər eyforiyasından çıxıb, inkişafa köklənə bilmirlər. Faciədi.

Barışa bilmirlər bu fikirlə. "Əlimizin altında onca xalq

varkən, onca ölkə varkən, hər şeyi itirdik. Necə ola bilər"

düşünüb, daha da aqressiv olurlar. Bu ölkə yalnız Rusiya kimi güclənmək

istəmir. Bu ölkə yalnız imperialist olmaq istəyir.

Dünyanın gedişatını nəzərə almadan, mövcud prezidentləri görmədən bu

yolda israrlı olmaq dəhşətli və ağlasığmaz düşüncədi.

Bu barədə ayrıca yazmışam. Latin Amerikasını

yalnız Avropa, ABŞ onlara dirçəliş üçün əl uzatdıqdan,

dostluq təklif etdikdən, işğalçı münasibəti müttəfiqlik

müstəvisinə çəkdikdən sonra özünə gələ bildi. Aralarında

səmimi müttəfiqlik yarandı. Zora söykənən, meqam tapan kimi əks

tərəfə keçəcək müttəfiqlik yox. Ötən əsrdən bu yana

dünya ədəbiyyatında Latin Amerikasını özəl, önəmli yer

tutdu. Ekzotik, dadlı bir ədəbiyyat kimi dünya oxucusunun

zövqünü oxşadı. Bütün dünya Latin Amerikasını yazdıqlarını,

aydınlığını, qüdrətini, oxudu, sevdi. Bizim cüstanda Osetiyani, Abxaziyani

dünyaya çıxışımızı əngəllə

qurbanlar verməli oldu.

Xatırladım ki, 1988-də 66 moldovalı yazar Rusiyadan qopmağı, rus dilindən, kiril əlifbasından imtina təklif edib. Latin qrafikasına keçiblər. Tezliklə bu fikir bütün ölkəyə yayılıb. Bu cəhd Tiraspolada etirazla qarşılanmışdı. Beləliklə, Rusiyanın tərkibində qalmaq istəyən Dnestr çar

tordu. Bu mənada bəxtimiz gətirməyib. Ey şanlı Rusiya, inan ki, biz də çox istəyirik mehriban dolanaq. Özün bax. Yetmiş il sənle olduq. Sovetlər dağıldı. Bax, gör, Qərb hara gedib çıxıb, biz - Qafqaz, Orta Asiya ölkələri hara.

"Sovet xoşbəxtliyi" eyforiyadan başqa bir şey deyildi. Qəbul et. Dağılandı

sonra sıfırdan başlamalı olduq. El arasında daha bir misalımız var: "Vəziyyət ruscadı". Yaxşı mənə

vermir. "Ruscadı" - yaxşı deyil anlamı verir. Bu

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

Heç vaxt dost olmayacağıımız Rusiya

Bütün imperiyalar sakitləşdi, Rusiya dincəlmir ki, dincəlmir

Yenə tək tərəf Rusiyadı. Yüz ildə iki dəfə demokratik ölkə qurmaq cəhdimizi alt-üst edib və edir. Özümüzə gəlməyə imkan vermir. İmkan vermir sivil ölkələrlə eyni sırada dayanacaq.

Qonşumuz Gürcüstan, Ukrayna vətəndaşları Avropaya vizasız getdiyi halda bizim üçün viza rejimi gündən-günə çətinləşir.

Ayaqlaşma bilmirik sivil dünyayla. Rusiya islahatlara keçməmiş imkan vermir.

Elə ki burda irəliləyiş üçün nəşə bir addım atılır, Rusiya dərhal təzyiqlə başlayır.

Çünki demokratiyaya keçid NATO-ya, AB-yə gedən yoldu. İnkişaf etmiş ölkə olmaq

demokratik dünyanın üzvü olmaq

demokratik dünyanın üzvü olmaq

demokratik dünyanın üzvü olmaq

demokratik dünyanın üzvü olmaq

demokratik dünyanın üzvü olmaq

demokratik dünyanın üzvü olmaq

demokratik dünyanın üzvü olmaq

demokratik dünyanın üzvü olmaq

demokratik dünyanın üzvü olmaq

demokratik dünyanın üzvü olmaq

demokratik dünyanın üzvü olmaq

demokratik dünyanın üzvü olmaq

demokratik dünyanın üzvü olmaq

demokratik dünyanın üzvü olmaq

demokratik dünyanın üzvü olmaq

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

qalmaq istəyən Dnestr çar

"Baxış bucağı"

ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədrləri son bəyanatları ilə həttə işğalçı mənün edəcək qədər ədalətsizliyə yol verdilər. Diplomatlardan anormal davranışları əvvəllər də görmüşük. Ancaq bu dəfə onların açıq şəkildə işğalçı mənün, işğala məruz qalmanın üzünə gəlməsi xeyli dərəcədə gözənilməz oldu. Özü də vasitəçi statusunda çıxış edən diplomatlar anti-Azərbaycan bəyanatını Laçın rayonunun işğalının 25-ci ildönümündə (!) verdilər. Səbiq xarici işlər naziri Tofiq Zülfüqarovdan əvvəlcə diplomatların anormal mövqə sərgiləməsinə münasibət soruşduq!

- Tofiq bəy, sizcə, həmsədrlərin bu davranışı, işğalçı mütəfəkkirlik bəyanatı danışıqların perspektivi üçün nə vəd edir?

- Bəyanata sadəcə bəyanat kimi yanaşmaq lazımdır. Bəyanat veriblər, versinlər də. Nə olacaq ki? Vaxt var idi ki, bizim torpaqlarımızın işğalı ilə bağlı bəyanatlar səslənirdi, ancaq heç bir xeyri olmadı. Təcrübə onu göstərir ki, ATƏT bəyanatların fabrikdir. Bu da bunların işidir də. Məncə, daha vacib məsələ Ermənistanın qurduğu bir təhlükəsizlik sistemini azaltmaq. Bizim məqsədimiz təhlükəsizlik tədbirlərini görməkdir. Yeni Konstitusiyaya görə hakimiyyət hər bir ölkədə olduğu kimi, təhlükəsizliyi təmin etməlidir. İşğal zonasında yerləşdirilən bu sistem də bizə təhlükə yaradırdı, biz də onu zərərsizləşdirdik, vəssalam. Əlbəttə, deməliyə ki, təhlükəsizlik məsələsini çox yüksək qiymətləndiririk və bizim əsas məqsədimiz əhalinin təhlükəsizliyidir. Biz gedib Ermənistanı, ermənilər kimi, qonşu ölkədə nəşə etməmişik ki, biz öz ərazimizdə göstərdik ki, təhlükəsizliyimizi təmin etmişik. O obyektlər bu və ya digər şəkildə təmas xəttinə yaxın olan əhali üçün təhlükələr yaradır. Bizimkilər də açıqladılar ki, bu, orada uçan vertolyotlarımızla təhlükə yaradırdı və zərərsizləşdiriblər, burada nə pis şey var ki?

- Yeni Azərbaycanın bu məsələdə mövqeyi açıq olmalıdır, eləmi?

- Gəlin ondan başlayaq ki, biz niyə kiməsə nəyisə izah etməliyik? Dövlət olaraq bizim əsas məqsədimiz vətəndaşlarımızın təhlükəsizliyini qorumaqdır. Bir az məntiq ayrı olmalıdır. Heç kəsə nə isə sübut etməməliyik. ATƏT bəyanat verdi, canınız sağ olsun, bu da onların işidir. Mən gözləyirəm, gələn bəyanatda izah ələsinlər ki, nəyə görə qətnamələr yerinə yetirilmir, danışıqlar bir nəticə vermirdi? Maraqlı olardı ki, onların fikirləri nədir?

- Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin aqressiv reaksiyası ilə həmsədrlərin mövqeyi üst-üstə düşdü. Azərbaycan üçün pis sürprizin hazırlanmış demək olarmı?

- Məncə, bunu belə qiymətləndirmək lazımdır ki, bu, Rusiya XİN-in təşəbbüsüdür. Mən həmişə demişəm ki, Rusiya XİN daha çox ermənipərəst mövqeni əks etdirir. İndi də o fikirdə qalır. Həmsədrlərin bəyanatına gəldikdə, ABŞ və Fransa bir az passivdirlər. On-

lar öz passivliyini ört-basdır etmək üçün bir neçə bəyanatlar veriblər. İndi Rusiya guya ki, bu proseslərdə çox vacib rol oynamağalıdır. İndi bu prosesdə nə ABŞ, nə Fransanın fəallığı hələ gözə çarpmır. Çünki Fransada seçkilər təzə bitib, ABŞ-da isə hələ xarici siyasətin ilk addımları atılır. Bu baxımdan Rusiya təşəbbüs edib ki, həmsədrlər belə bəyanat versin. Veriblər veriblər də. Yeni faciə deyil. Amma məsələnin kökünə baxmaq lazımdır: xarici ölkənin hərbi sistemi bizim ölkənin era-

işğalçı ölkənin siyasəti erməni hərbiçilərini, onların ailələrini də bədbəxt edib.

- Azərbaycan "Sülh Platforması" yaratdı, işğala məruz qaldığı halda, sülh mesajları verdi, amma Ermənistan prezidenti buna cavab olaraq ölkəmizi təhdid etməkdədir...

- Bəli, təhdidlər səsləndirir. Yaxşı olardı həmsədrlər buna fikir verərdi.

- Görünən budur ki, Rusiya Qarabağdakı gərginliyi kövrükləyir. Bu arada Sərkisyan da Madrid prinsiplərin-

ideyalarıdır. Məncə bunu şübhə ilə qarşılayıram. Çətin ki, təzə ideyalar olsun. Sadəcə, orada görüntü yaratmaq üçün təzə ideya məfumu gündəmə gətirilib. İkincisi, Ermənistan rəhbərliyi indi heç cür maraqlı deyil ki, danışıqları davam etdirdir. Çünki onlar konstitusiyaya islahatları gələn il tamamlanır və Sərkisyan gələn ilin mayında baş nazir olmaq istəyir. O isə bu məsələdə heç bir addım atası deyil. İkinci məsələ ondan ibarətdir ki, artıq Lavrovun da müddəti qurtarır. Gələn il Rusi-

berlik, amma ilk mərhələdə ərazilərin bir qismi azad olmalıdır. İkinci mərhələdə də baxarıq nə olur.

- Belə iddialar var ki, rus silahlı Qarabağda yerləşdirilməyə başlayıbsa, günün birində erməni-rus hərbi birləşməsi də erməni generalın komandanlığı altında Azərbaycan qarşı döyüşə bilər. Bu, nə dərəcədə real təhlükədir?

- Bir filmə deyilirdi ki, generalın əsgərləri az olanda o, sözlərlə müharibə edir. Məncə, Azərbaycana qarşı bu təz-

bildirilmədi. Bir məsələyə görə küskünlük ortaya çıxıb, amma Markaryanın bəyanatına Azərbaycan ciddi fikir verməyib. Bu, düzgün deyil, bilən adamlar təbii ki, bunu qeyd edirlər.

- Rusiya 2013-cü il prezident seçkiləri ərafında da təzyiqli siyasətə əl atmışdı, nəticədə 5 milyard dollarlıq silahı bizə satdı. Budafəki təzyiqlin arxasında nə satmaq, yaxud nə almaq niyyəti ola bilər?

- Bu təzyiqlin məqsədini bilmək üçün Azərbaycan hakimiyyəti bəzi məsələləri ictimai-

"Danışıqların qapalı aparılması bizim xeyrimizə deyil"

Tofiq Zülfüqarov: "Rusiyaya nota verilməli, səfir XİN-ə çağırılmalıdır"

"Üz döndərib demək ki, "yox, səndən küsmüşəm, gedib başqası ilə dostluq edəcəyəm", bu, sadələhv baxışdır"

zisinde nə gəzir?

- Son zamanlar təmas xəttində düşmən hərbiçilərinin bir-bir məhv edilməsi Ermənistan hakimiyyətinə qarşı xeyli narazılıq yaradıb...

- Əlbəttə, kimlərsə deyə bilərə ki, kiminsə öldürülməsi yaxşı hadisə deyil. Amma unutmamaq olmur ki, o hərbiçilər silahla bizim ərazilərimizə soxulub və ölkəmizə təhlükə yaradır, deməli zərərsizləşdirilməlidir. Deməli, biz həmişə sülhdən danışıq-danışıq da öz təhlükəsizliyimizi qoruyalıyıq. Digər tərəfdən, həmin hərbiçilər də işğalçı ölkənin siyasətinin qurbanıdır. Amma biz ümümdün-yə dəyərlərini də unutmur. Amma biz onu da anlayırıq ki,

dən imtina etdiyini nümayiş etdirdi. Belə çıxırmı ki, ortada Kazan sənədi, ya da Lavrov layihəsi var? Bəlkə Azərbaycan bu təkliflərdən imtina etdiyi üçün Moskva qəzəblənib?

- Yox, inanmıram. Mən facebook-da da bununla bağlı statuslar yazmışdım. Hesab edirəm ki, danışıqların qapalı aparılması bizim xeyrimizə deyil və proses açıq getməlidir. Onsuz da imkanı olan şəxslərin hər şeydən xəbəri var. Məsələn, mən göstərdim ki, hər bir incəlik barədə məlumatlarım var. İndi Lavrov hamıdan xahiş edir ki, "Lavrov planı" deməyin. Yeni bunu öz adı ilə bağlamaq istəmir. Deyilir ki, bunlar təzə

"ATƏT bəyanatlarının fabrikdir"

yada seçkilər olacaq, ümumiyyətlə, onun pensiya yaşı çatır. Belə gözləntilər var və bəzi dairelərdə belə fikirlər səslənir ki, Lavrov da gələn il gedəcək. Üstəlik, Lavrov deyirsə ki, bu planı mənim adımla bağlamayın, onda bu planın əhəmiyyəti göz qabağındadır və ondan nəşə gözləməyə dəyməz. Üçüncü tərəfdən, Elmar Məmmədov məsələyə aid bir bəyanat verdi, ancaq bu, diqqət mərkəzində olmadı. O deyib ki, ərazilərin əvəzində Azərbaycan sülh verə bilər. Ancaq mən hesab edirəm ki, Azərbaycan sülh verə bilməz, təhlükəsizliyə təminat verməlidir. Mən belə fikirləri hələ bir il əvvəldən demişdim. Birinci mərhələdə söhbət bütün işğal olunmuş ərazilərin azad olunmasından getmir, bir qisim ərazilərdən gedir. Bu baxımdan sülh ola bilməz, ya təhlükəsizlik, ya da müvəqqəti status ola bilər, bu barədə də vaxtilə çox danışılıb. Bu bəyanat təbii ki, bir addım qabağdadır. Yeni aprel hadisələrindən sonra bizim nazirlik nəşə bir fikir səsləndirib. Həmin qeydlərlə bu, faydalı bir bəyanat sayılmalıdır. Düzü, ermənilər bunu təkzib edib, deyiblər ki, belə bir şey yoxdur. Belə bir görüntü yaradılır ki, guya ortada bir şey var, amma əslində ortada əhəmiyyətli heç nə yoxdur. Amma apreləndən sonra bizim konsepsiya daha kəskin olmalıdır. Ermənilər deyirlərsə ki, onlar sülh, təhlükəsizlik, atəşkəs rejiminin güclənməsini istəyirlər, biz də deməliyik ki, eğer istəyirsinizsə, əsgərləriniz məhv olmasın, onun əvəzində sizə təhlükəsizlik təminatı verə

biy addımları onu göstərir ki, elə sözlərlə, siyasi addımlarla Rusiyanın prosesə müdaxilə edəcəyini biz sübut etsinlər. Buna inanmaq çox çətinidir. Çünki indi Rusiyanın vəziyyəti ona imkan vermir ki, yeni bir nöqtədə özü üçün problemlər yaratsın. Bir tərəfdən maliyyə böhranı, ikinci tərəfdən, Suriya və Ukrayna istiqaməti, sanksiyalar və sair. İndi məlum olub ki, ehtiyat fondunun hamısı büdcəni bağlamaq üçün tam şəkildə xərclənib. Bunlar göz qabağındadır. Amma Markaryanın bəyanatı ilə bağlı Rusiyadan ciddi izahat tələb olunmalıdır. Yeni sən doğrudan da düşünürsən ki, Ermənistanın rus əsgərlərindən erməni general bizzə qarşı istifadə edəcək, ya yox? Qoy Rusiya bununla bağlı bizzə açıqlama versin. Bizim XİN-in səhvdir ki, buna qarşı hansısa addımlar atılmayıb. Bununla bağlı nota verilməli, Rusiya səfiri XİN-ə çağırılmalı, ondan izahat tələb olunmalıdır. Necə olur ki, erməni generalı rus qoşunlarının adından deyir ki, "mən onu Qarabağa yeridə bilərəm". Təkzib olunmalıdır təbii ki. Biz hamımız ÜAK-dan danışıq, Rusiya-Azərbaycan əlaqələri üçün daha ciddi və əhəmiyyətli məsələ var. Odu ki, bu məsələyə aydınlıq gətirilməlidir.

- Amma bu da faktıdır ki, ÜAK-ın lağvi aradığı pərdəni qaldırıldı və Kremlin Bakıya gerçək münasibətini üzə çıxartdı.

- Bu hadisənin əhəmiyyəti və onun əks-sədası eyni səviyyədə deyil. Ondan vacib məsələlər var idi ki, buna münasibət

iyyyət üçün açmalıdır və xalqın dəstəyini almalıdır.

- Yeni hakimiyyətə ballıdır?

- Təbii ki, bu və ya digər şəkildə bəllidir. Məncə, açıqlansa, Azərbaycan ictimaiyyəti də ÜAK məsələsində olduğu kimi səmimi münasibətini bildirir. Bu da Azərbaycan hakimiyyətinin mövqeyini gücləndirə bilər. Yalnız gəlsə, Heydər Əliyevin vaxtında bu cür proseslər gedirdi. Dəstək almaq üçün Heydər Əliyev hətta bəzi məsələləri Milli Məclisdə müzakirə edirdi. Göstərdirdi ki, bunu qəbul edə bilirik, onu yox, əks təqdirdə ictimaiyyətin münasibətini

belə ola bilər. Təzyiqlərin olduğu barədə cənab prezident də deyib, bildirib ki, Qarabağla bağlı qapılar arxasında bizzə təzyiqlər olub. Ona görə də hesab edirəm bunu açıq desə, Azərbaycan ictimaiyyətinin və rəyyəti dəstəyini ona böyük köməyi dəyəcək.

- Siz NATO üzvü olan ölkələrdə səfir olmusunuz. Necə hesab edirsiniz, Rusiyanın təzyiqlərinin qarşılığında Azərbaycan üzünü NATO-ya, Avropa Birliyinə çevirə bilərməyi və bu, bizzə nə verər?

- Mən onun tərəfdarı deyiləm ki, biz hansısa addımın əvəzinə hansısa addım atmaq, yeni kiminsə acığına nəşə iş görək, bu, ciddi siyasət deyil. Qərblə də əməkdaşlıq davam etdirilməlidir, orada da problemlər var, amma imkanlar da mövcuddur. Rusiya ilə münasibətlərdə də həm imkanlar, həm də problemlər var. Yoxsa üz döndərib demək ki, "yox, səndən küsmüşəm, gedib başqası ilə dostluq edəcəyəm", bu, sadələhv bir baxışdır. Avropa ilə əməkdaşlığı inkişaf etdirmək lazımdır, öz maraqlarımızı ortaya qoymaqla, eynilə də Rusiya ilə. Rusiya ilə müəyyən problemlər yaranıb, amma Rusiya həmişə bizzə qonşu olaraq qalacaq. İkincisi, məncə, belə problemlər bir qisim insanların, dairelərin təşəbbüsüdür. Yeni heç də Rusiya iqtidarı bütövlükdə Azərbaycana qarşı aparılan siyasəti tam şəkildə dəstəkləmir. Bu baxımdan Azərbaycan üçün balanslaşmış siyasət daha faydalıdır.

□ Elşad PAŞASOY

"Yuxum"un oyatdığı xatirələr

Zamin HACI
zaminhaci@gmail.com

Mayın əvvəlində "Əsa" teatrı Azərbaycan Teatr Xadimləri İttifaqının salonunda Şekspirin "Yay gecəsində yuxu" pyesi əsasında tamaşaya dəvət edəndə çox sevinmişdim. Birincisi, kollektivinin yarısı əlillərdən ibarət bu teatrımız keçən ilin sonu yaranmasına baxmayaraq artıq inamla ayaq üstə durmağa başlayır. (Söz oyunu ələmirəm). Çünki biz Azərbaycanda yaxşı işlərin bir atımlıq barıt olmasına öyrəncəlik - təəssüf ki. Bizim ölkədə şər həmişə davamlıdır, xeyir isə tez əldən düşür. Bunu mən həmişə qınamışam. Yorulmaq bizə yaraşmır. Yorulmaq mədəniyyətə heç yaraşmır. "Əsa" teatrı artıq yanılmırsa 4-cü tamaşasını göstərir, ən gözəli isə bunların demək olar hamısı anlaşıqla keçir. Peşəkarlıq, aktyorların oyununda ustalıq da hər tamaşada artır.

İkincisi, həmin tamaşa salonu gəncliyimin ən xoş xatirələri ilə bağlıdır. O salon Xaqani küçəsində yerləşir, uzun müddət çalışdığım "Azadlıq" qəzetinin redaksiyası da bu küçədə idi. Neft bumu başlayanda yastıqlar tariximiz üçün qiymətli o binanı (Elçibəyin son iş kabineti də bu binada idi) söküb sözünl əsl mənasında yerinə turp əkdilər - Hesablama Palatası adlı heç kimə lazım olmayan quruma bina qayırdılar. Hesablama və pullar media və tarixi əvəz ələmişdi. Bizim ikinci neft bumunu (bum - nəyinsə qəfil yüksəlişini, inkişafını bildiren sözdür) 19-cu əsrin sonu, 20-ci əsrin əvvəlindəki birinci neft bumundan fərqləndirən də elə bu cəhəti idi. Əgər 1-ci bumda milyonçular mədəniyyətə, mediaya, teatra, məktəbə pul qoyurdularsa, 2-ci bumun pulları mənasız göydələnlərə, talançı idman yarışlarına axıdıldı. Qalanı isə oğurlandı. Ancaq bu, artıq ayrı temadır.

Redaksiya yaxınlığında olduğundan Teatr Xadimləri İttifaqının salonunda tamaşa göstərən Gənclər Teatrının vurğununa çevrilmişdim. Ölməz Hüseynağa Atakişiyevin rejissorluğu ilə tamaşaya qoyulan bütün əsərlərə baxırdım. Üstündən 15 ildən çox keçir, ancaq mənə hələ də Gənclər Teatrında baxdığım "Neron oynayır" (müəllif M.Xubai), "Generalın son əmri" (Vaqif Səmədoğlu), "Yay gecəsində yuxu" (Şekspir), "Mühacirlər" (Slavomir Mrojek), "Ən xoşbəxt gün" (Əli Əmirli) tamaşalarından aldığım müsbət enerjini itirməmişəm. (Sözgəlişi, Gənclər Teatrı mənim şəxsi həyatımı da dəyişdirən bir məkəndir - gələcək xanımım ilə məhz burda tanış olmuşam). Gənclər Teatrının səhnəsində tanış olduğum, indi hərəsi ölkə incəsənətində ad qoymuş o qədər adam var ki, təkəcə adlarını yazmağa bir qəzet səhifəsi yetməz. Məncə onların aktyor istedadını açan, bir növ yonub brilyanta çevirən məhz Hüseynağa bəy idi.

Bəzi adamlar haqda deyilən "yeri görünür" sözləri Hüseynağa bəyə aiddir. Ümumiyyətlə, 90-cı illər kasıb, maddi imkansız Azərbaycan mədəniyyətində teatrın bir növ dirçəliş illəri idi. Yuğ, Kamera Teatrı, Pantomim, Gənclər - bunlar hər biri orijinal yolu olan dünya səviyyəli teatrlar idi. İndi təəssüf ki, parlaq pullara bürünüb ölmüş teatrımız bər-bəzəkli dekorasiyadan başqa bir şey deyil. Bu ölüm həm də fiziki mənədir, çünki "Yuğ" Vaqif İbrahimovun, Gənclər isə Hüseynağa bəyin ölümündən sonra demək olar "qəbrə qoyulublar". Birinin ofisini dağıdıb didərgin saldılar, o birini isə Gənc Tamaşaçılara calaq eləyib qurultular. Qədim Misir zülmətində yaşayırsansa, oranın adətləri olmalıdır. Rejissor öz teatrı ilə birgə qəbrə qoyulmalıdır. Azdramanın ölü səhnəsində isə ölüvə rejissor "Ölümlər" in "ölüsünü" göstərmişdir.

"Əsa" teatrina xatirələrimi oyatdığı üçün minnətdaram. Mayın 20-də "Yuxum" tamaşasını təkrar oynadılar. Tamaşa haqda teatral analiz yazmaq istəmirəm: filankəs elə oynadı, behmənkəs belə elədi... Məncə özünü internetdə "Əsa" teatrının səhifəsini tapıb izləyin, növbəti tamaşalara gedin, gözünüzlə görün. Çünki teatrın verdiyi emosiyaları sözlə çatdırmaq bəzən çox çətindir. Ustalıq lazımdır. Məndə isə nə gizlədim, bu sahədə Aydın Talıbzadə, İlham Rəhimli qabiliyyəti yoxdur. Tamaşa haqda ancaq bir cümlədə qeyd edim ki, mənə bu, fiziki məhdudiyətli aktyor Elvin Mirzəyevin bənəfi sayıla bilərdi. Mirzəyev olduqca yadda qalan bir obraz (meşə ruhu, elf Pak rolu) yaratmışdı. Heyrətamiz oyun idi.

Bir də, köhnə dostumuz Orxan Adıgözəlin oynadığı Tesey obrazına boynuna vurduğu milli ay-uldumuzun tatusu (döyməsi) xüsusi kolorit verirdi. Məncə yaxşı edib onu qrimlə örtməmişdilər. Pyesdəki yuxu indi bizim ölkənin yatdığı yuxuya çox bənzəyirdi. Hətta alqışlar arasında padşah Teseyin onu lağa qoyan aktyora nəzərən "Basın bunu 14-cü kolona!" deməsi eşidilməz olsa da...

Havadarlardan İrəvana "İşində ol!" mesajı - qorxulu gəlişmə

Mayın 15-də Azərbaycan ordusunun işğal altındakı ərazidə ermənilərə məxsus "OSA" zənit-raket qurğusunu məhv etməsinə ATƏT-in Minsk Qrupu həmsədrlərinin reaksiyası təəcüblü olmadı. Ancaq əgər buna qədər vasitəçilər "balans" xətrinə Azərbaycanla Ermənistanı eyniləşdirməyə çalışdırlarsa, bu dəfə "doza" nı işğalçı tərəfin xeyrinə bir az da artıq etdilər.

Yeni təcavüzkar yox, təcavüzə məruz qalan Azərbaycan faktiki, qınandı ki, bu da Ermənistanında sevinclə qarşılandı. Halbuki, bu qəbildən bəyanatlarda indiyədək bir dəfə də olsun, Azərbaycanın işğal altındakı ərazilərinin tezliklə azad olunmasının vacibliyi, konfliktin həllinin məhz torpaqların boşaldılmasından keçdiyi vurğulanmayıb. Elə son bəyanat da Laçının işğalının 25 illiyinə təsadüf edirdi, di gəl ki, həmsədrlərin bəyanatında bu haqda bir kəlmə yox idi.

Bələcə, 23 ildir problemin həllində heç bir irəliləyişə nail olmayan vasitəçilər neçənci dəfədir ki, Azərbaycanın öz qanuni ərazisində işğalçı ölkənin hərbi obyektini məhv etməsindən narahatlıq bildirən açıqlama yayır. Bu, elə erməni işğalına haqq qazandırmır, İrəvana "İşində ol!" mesajı deməkdir. Eyni zamanda indiki status-kvonu dəyişməkdə vasitəçilərin maraqlı və həvəsləndirici olmadığı, əslində isə həm də bunu bacarmadığının göstəricisidir.

Ayrıca olaraq, Rusiyanın məlum hadisə ilə bağlı mövqeyi da satellit Ermənistanın nəfəne işlədi, onu məmnun etdi. Rusiya XİN rəsmisi Mariya Zaxarova sözügedən olayla bağlı verdiyi açıqlamada dolayısıyla ölkəmizi suçladı, Kremlin işğalçıya məxsus hərbi obyekt və bir neçə hərbiçisini ordumuzun sıradan çıxarmasından dilxor olduğunu nümayiş etdirdi.

Həmin açıqlama ilə eyni gündə Zaxarovanın ÜAK məsələsində Azərbaycanın narazılığı ilə bağlı rəsmi Bakıya haqsız sərt təhqirlər ünvanlaması, üstəgəl, narkotik üstündə Bakıda həbsdə yatan Rusiya vətəndaşı, erməni əsilli Marat Qalustyanın müdafiəsinə qalxması Moskvanın İrəvana məxsusi "İşində ol!" mesajı demək oldu.

*****

Bütün bunlar bir daha nə həmsədrlik institutunun, nə də ayrıca olaraq Rusiyanın Qarabağ ixtilafını yoluna qoymaq üçün Azərbaycanı qane edəcək addımlar atmaq fikrində olmadığını ortaya qoyur. Yaranmış vəziyyət isə, sözsüz ki, Ermənistanı işğalçı davam etdirməyə, havadarlara arxayın olub, daha radikal mövqə tutmağa sövq və əmin-ərxayın edir.

Təsədüfi deyil ki, ötən həftə Ermənistan prezidenti Serj Sərkisyan "müharibə partiyası"nın əlinə keçmiş yeni parlamentin ilk iclasında Dağlıq Qarabağ mövzusunda danışıqdan cəzasızlığa arxayın olaraq, hər hansı sülh prosesini mümkün etməyə, Azərbaycanı isə şantaj edən həyasız bir mövqə sərgiləyib.

Problemin yalnız "Dağlıq Qarabağ xalqı"nın öz müqəddəratını təyin etməsi əsasında, yeni ya

Daşnak ideologiyası Ermənistanında rəsmiləşdi - Bakıya seçim qalmadı

Sərkisyan rejimi kövrək sülh şanslarını da sıfırladı - iki səbəb, Azərbaycan üçün tək yol...; ekspertlərə görə, yay yaxınlaşdıqca müharibə də yaxınlaşır...

müstəqil olması, ya da Ermənistanla birləşməsi halında mümkün olduğunu söyləyib.

"Yeganə doğru yol - "Dağlıq Qarabağ xalqı"nın (dırnaqlar bizimdir - A.X.) öz müqəddəratını təyin etmə hüququ uğrunda mübarizəsidir. Qarabağın öz müqəddəratını təyin etmə hüququnun reallaşmasının və onun "xalqı"nın təhlükəsizlik qaranının başqa alternativini yoxdur. Bu mövqə danışıqlar prosesində də özünü dəqiq şəkildə göstərir", - deyər düşmənlər ölkənin başçısı iddia edib.

*****

Belə mövqə artıq bəri başdan kövrək danışıqları da pozmaq, öz torpaqlarını azad etmək üçün Azərbaycanı son variant - silaha əl atmağa çağırırdır. Çünki işğalçı tərəf sülhə arxa çevirirsə, Azərbaycanın ayrı yolu qalmır. Yeri gəlmişkən, bir sıra təhlilçilər yayın gəlişi ilə müharibə ehtimalının artdığı barədə xəbərdarlıq etmişdirlər.

Bəs, iqtisadiyyatı böhran keçirən, orduya çağırışçı problemi yaşayan işğalçı ölkə budəfəki savaştan çıxma bilirmi? Azərbaycan ordusunun sabiq korpus komandiri, 1-ci Qarabağ müharibəsinin iştirakçısı, general-leytenant Yaşar Aydınov hesab edir ki, Ermənistan Azərbaycanla açıq döyüşə girə bilməz (Axar.az). Onun sözlərinə görə, Ermənistan ordusu ordu səviyyəsində deyil və silahlı qüvvələrimizlə müharibə aparmaq qabiliyyətindən çox uzaqdır.

"Ermənistan nə texniki-təminat məsələlərində, nə döyüş qabiliyyətində, nə də döyüş təlimlərinin keçirilməsində lazımı vəsaiti tapa bilir. Ona görə də Azərbaycanla açıq, qarşı-qarşıya döyüşlərdə iştirak etmək əvəzinə ön cəbhə xəttində və yaşayış məntəqələrində dinc əhaliyə qarşı müxtəlif təxribatlara yol verir. Bu, ermənilərin həmişəki si-

fətidir, onların psixologiyası əvvəldən də bundan ibarət olub. Əgər ermənilər təxribatları bu şəkildə davam etdirərsə, sözsüz ki, bundan da ağır zərbələr alacaqlar. Ordumuzun iradəsi, dözümlüyü nə qədər möhkəm olsa da, Azərbaycan ermənilərin həyasızlığına göz yuma və yaxud sakit reaksiya verməyə bilməz, odur ki, çox kəskin zərbələr alacaqlar", - deyər sabiq general qeyd edib.

*****

Rusiyalı tarixçi-alim və politoloq Oleq Kuznetsov isə Sərkisyanın son radikal çıxışını təsadüfi saymır və həmin çıxışı ölkənin yeni - parlament idarəçiliyi dövründə İrəvanın Qarabağ danışıqlarında özünü necə aparacağına dair bir siyasi proqram, anons hesab edir. Musavat.com-un məlumatına görə, bu barədə o, "Vestnik Kavkaza" saytına danışıqdan deyib.

Ermənistanın son durumu şərh edən analitikə görə, Sərkisyanın bu cür mövqə dəyişməsi Ermənistan daxilində gedən siyasi proseslərin qanuni nəticəsidir: "Mən konstitusion-hüquqi islahatın başa çatması və prezidentli üsul-idarədən parlamentli üsul-idarəyə keçməyi nəzərdə tuturam. Əgər prezidentli respublikada Serj Sərkisyan dövlətin beynəlxalq miqyasda istənilən hərəkətinə şəxsən məsuliyyət daşıyırdsə, parlamentli idarəçilikdə belə bir məsuliyyət artıq yayğındır və bütün deputatlar arasında bölünüb".

Analitikin fikrincə, mövcud sistemdə Serj Sərkisyanın mənavi və hüquqi imkanı var ki, kənara çəkilsin: "Heç kim onu əvvəllər əldə edilmiş anlaşmaları pozmada rəsmi şəkildə suçlaya bilməz. Axı indi o formal olaraq belə mövqeyi hazırlayan tək şəxs deyil. Sərkisyan indi artıq cavabdehliyi başqalarının da

üzərinə qoymaq üçün imkan əldə edib".

Rusiyalı tarixçi-alimə görə, bütün bunlar işğalçı Ermənistanın yeni ideologiyasından xəbər verir. "Ancaq mən onun Qarabağ məsələsində mövqeyinin dəyişməsinə təkəcə konstitusiyası islahatları ilə deyil, həm də daşnakların ideologiyasına dövlət statusu verilməsi ilə izah edərdim. İkinci motiv bu. Bu, parlaq şəkildə özünü hələ nasist əlaltısı Qaregin Njdey İrəvanın mərkəzində - hökumət binaları komplekslərinin yanında abidə qoyulmasında göstərib. Belə gəlişmələr sübut edir ki, Ermənistan indiki şərtlərdə Azərbaycan ərazilərinin işğal rejimindən imtinaya heç vaxt hazırlaşmayıb və hazırlaşmır. Əgər öncələr yene hansısa söz oyunu, diplomatik hoqqalar var idisə, indi buna da lüzum qalmayıb və həmişə mövcud olmuş barışmaz mövqə nəhayət ki, çılpaqlığı ilə üzə çıxıb", - deyər analitik sonda əlavə edib.

*****

İrəvanın Qarabağ məsələsində müharibə amilinin xeyrinə ifrat radikallaşması və tamamilə daşnak siyasətinə köklənməsi isə, təəssüf ki, həmsədrləri narahat etmir. Belə vəziyyətdə, xüsusən də Rusiyanın Azərbaycana qarşı tərəfdaşlığa sığmayan addımları fonunda bizə həddən ziyadə diqqətli olmaq və döyüş qabiliyyətimizi yüksək səviyyəyə saxlamaqdan savaşı yox qalmır.

Klassik deyimlə ifadə etsək, "Sülh istəyiriksə, müharibəyə hazır olmalıyıq". Təbii ki, bundan ötrü bütün yaxın müttəfiqlərimiz - Türkiyə, İsrail, Pakistan, postsovet ölkələri ilə (Ukrayna, Qazaxıstan, Belarus, Gürcüstan) əlaqələrimizi daha da dərinləşdirməklə. Söhbət, təbii ki, həm də hərbi və hərbi-texniki əməkdaşlıqdan gedir.

□ Analitik xidmət

Rusiyanın son aylarda Azərbaycana qarşı təzyiqlərinin artdığı göz önündədir. Xüsusilə, şimal qonşumuzun Xarici İşlər Nazirliyinin rəhbərliyi səviyyəsində təzyiqlər daha qabarıq şəkildə özünü göstərir. Bu məsələdə son bir ayda Rusiya XİN-in sözcüsü Mariya Zaxarovanın ölkəmizə yönəlmiş açıqlamaları dediklərimizi əyani sübut edir.

Mayın 15-də Rusiyadakı ən böyük Azərbaycan təşkilatı olan Ümumrusiya Azərbaycanlıları Konqresinin qeydiyyata alındığı rəsmi Bakının səbir kasasını daşıyır. Hər iki dövlət arasında soyuq münasibətlər açıq şəkildə sezilir. İndiyə qədər Rusiya ilə Qərbdə Azərbaycanın balanslı siyasətə daim üstünlük verən Azərbaycanın artıq seçim etmək zamanının olduğu vurğulanır. Çünki rəsmi Bakı nə qədər bu siyasətə üstünlük verirsə versin, Kreml bildiyini edir. Azərbaycanın qonşuluğunda yerləşən hər bir dövlət də seçimini konkretləşdirib. Ölkəmizin Qoşulmayanlar Hərəkatının üzvü olmasının regionda təklənməyə səbəb olduğu, Qərbdə yönəlməyə bu amilin mane olduğu qeyd olunur. Bütün hallarda Azərbaycanın Rusiya ilə münasibətlərə düzəliş etməkdən başqa yolunun qalmadığı bildirilir.

Politoloq Elçin Mirzəbəyli hesab edir ki, Rusiyanın impe-

rialist maraqları Azərbaycan və digər postsovet məkanı ölkələrinə bu cür yanaşmağa Kreml vadar edir: "Rusiyanın ölkəmizə qarşı münasibətində iki aspekti nəzərə almaq lazımdır. Birincisi, Kremlin Azərbaycana qarşı mövqeyi Ermənistan və bütünlüklə regionla bağlı prioritetləridir. Digər aspekt isə bu yanaşmadan istifadə edərək, ermənipərəst qüvvələrin ölkəmizə qarşı təzyiqlər kampaniyasını genişləndirmələridir. Zaxarovanın fəallığı mövcud situasiyadan yararlanmaq xarakteri daşıyır. Rusiyanın XİN rəhbəri Sergey Lavrovun erməni mənsəli olması ilə bağlı defələrlə məlumatlar yayılıb. Onun əlinin altında fəaliyyət göstərən Zaxarova isə ermənilərlə iç-içə olan şəxsdir. Rusiya Azərbaycana qarşı təzyiqlər etmək istəyəndə, həmin qüvvələr bundan maksimum istifadə etməyə çalışırlar. Rusiyanın ölkəmizlə heç zaman dost olmayacağı bəllidir. Kimlərsə düşünür ki,

Azərbaycanın balans siyasətinə düzəliş zamanı

Elçin Mirzəbəyli: "Rusiya ilə ortaq dil tapmaq mümkün deyil"

Elçin Mirzəbəyli

nə vaxtsa Rusiya Azərbaycanın müstəqilliyinə hörmətlə yanaşacaq, rəsmi Bakı ilə dost olacaq, bu, kökündən yanlış yanaşmadır. Çünki Kremlin belə bir niyyəti ola bilməz. Əksinə, rəsmi Moskva mümkün qədər ölkəmizi daha çox özündən asılı etməyə, təzyiqlər kampaniyasına çalışacaq. Seçki ərəfəsində hər zaman belə təzyiqlər olur. Çünki seçkilər imkan verir ki, daxili proseslərə müdaxilə imkanları yaransın. 2017-ci ildən başlayaraq, təzyiqlərin artma-

sının kökündə də məhz gələn il ölkəmizdə keçiriləcək prezident seçkiləri dayanır. Azərbaycan artıq öz prioritetlərini müəyyən etməlidir. Rusiyanın işğal olunan ərazilərimizi azad etməklə bağlı konkret bir niyyəti yoxdur. Kreml heç bir şərt olmadan ölkəmizin Avrasiya İttifaqına, Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatına üzv olmasını istəyir. Buna görə də Azərbaycana təzyiqlərini davam etdirir. Başqa iddiaları da var. Sərhədləri birgə qorumaq-

la bağlı niyyət isə konkret müstəqilliyimizi məhdudlaşdırmaqla bağlıdır. Buna da heç kəs getməz. Rusiya nə qədər ki, demokratikləşməyib, nə qədər bu ölkədə sivil dəyərlər formalaşmayıb, bu dövlətlə ortaq dil tapmaq mümkün deyil. Bu 2+2 kimi hər kəsə aydın olan bir reallıqdır. Ölkənin strateji hədəflərini müəyyən etmək, təbii ki, rəhbərliyə aid məsələdir. Lakin reallıqlardan çıxış edərək, Rusiyadan bundan artıq pozitiv, gələcətə yönəlmiş təzyiqlər mümkün deyil".

Politoloq Azərbaycanın Qoşulmayanlar Hərəkatına üzv olmasının burada əsas rol oynamadığını düşünür: "Bu hərəkat Azərbaycanın üzərinə ciddi məsuliyyət qoymur. Qurumda təmsil olunmaq da, oradan çıxmaq da olduqca sadə bir mexanizmdir. Hərəkətə üzv ölkələrin heç biri nə dünyada təmsil olunsun, birgə hərbi qüvvələr yaradaq. Amma indiki şəraitdə bunun mümkün olduğunu düşünmürəm".

□ Cavansir ABBASLI

ABŞ ştatlarının saxta "erməni soyqırımı" sevgisi - Türkiyəyə təhdid artır

Ankara-Vaşinqton münasibətlərinə daha bir zərbə; Elxan Şahinoğlu: "Münasibətlərinə soyuma davam edir"

ABŞ-in Texas ştatı da qondarma "erməni soyqırımı"ni tanıyan qətnamə qəbul edib. Bəllidir ki, buna kimi 45 ştat da analoji qərarlar çıxarıblar. Növbəti ştatın Türkiyə-ABŞ münasibətlərinə xələl gətirə biləcək qətnaməni qəbul etməsinə Ankaranın necə reaksiya verəcəyi də maraqlıdır.

Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Amerika səfəri və amerikalı həmkarı Donald Trampın görüşünün ardından belə bir qətnamənin qəbul edilməsi geniş müzakirələrə səbəb olub. Qərar ABŞ-in qaradaş ölkəyə arxadan zərbə endirməsi kimi qəbul olunur. Bunun Türkiyə-Amerika münasibətlərinə zərər vuracağı qeyd olunur. Ölkənin 50 ştatından 46-nın qondarma "soyqırım"ı tanıması Türkiyə üçün xoş olmayan durum yaradıb.

Bes ştatların hamısı analoji qətnamə qəbul edərsə, bunun hüquqi nəticəsi necə ola bilər? Politoloq Elxan Şahinoğlu Texas ştatının bu qərarının təccüb doğurduğunu qeyd etdi: "ABŞ ştatlarının qanunverici orqanları illərdə ard-arda "erməni

soyqırımı"ni tanıyan qətnamələr qəbul edirlər. Amerikada ştatların və onların qanunverici orqanlarının geniş hüquqları var. Məsələn, elə ştat var ki, orda ölüm cəzası tətbiq olunur, eləsi var ki, tətbiq olunmur. Əlbəttə, Texasın "erməni soyqırımı" haqqında qətnamə qəbul etməsi təəssüf və təəccüb doğurur. Çünki Texas Amerikanın ən böyük ştatlarından biridir. Təəccüb doğuran isə odur ki, Kaliforniya ştatından fərqli olaraq, Texasda yaşayan ermənilərin sayı çox deyil ki, onlar bu ştatın qanunverici orqanına ciddi təsir etsinlər. Əlbəttə, Vaşinqtonda anlamalıdır ki, ştatların kütləvi olaraq "erməni soyqırımı"ni tanıması ABŞ-Türkiyə münasibətlərinə yaxşı heç nə vəd etmir. Ancaq Amerikada xarici siyasət-

tə cavabdeh olan Dövlət Departamentinin ştatları "Sizin qətnamələr xarici siyasət və təhlükəsizlik məsələlərində Amerikaya problemlər yaradır" kimi xəbərdarlıq göndərəcəklərini zənn etmirəm. Belə olsaydı, Dövlət Departamenti ilk növbədə, Konqresin komissiyalarını xəbərdar etməliydə ki, hər dəfə Türkiyə əleyhinə erməni kartından istifadə etməsinlər. Soyqum müharibə bitdikdən sonra

ABŞ-Türkiyə münasibətlərində soyuma davam edir. Görünür, bu dövlətlərin soyuq müharibə illərində olduğu kimi bir-birinə ehtiyacı yoxdur. Hər biri təkbaşına hərəkət edir. Elə Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Vaşinqtona son səfəri və amerikalı həmkarı Donald Trampın görüşü də nəticəsiz qaldı. Tramp administrasiyası Obama administrasiyası kimi Suriyadakı terrorçu PKK-nın

qolları olan silahlı küçülərə dəstəyini davam etdirir, üstəgəl, Fətullah Gülen də Türkiyəyə ekstradisiya etmək fikirləri yoxdur. Bunların fonunda Amerikanın ən böyük ştatlarından Texasın Türkiyə əleyhinə qətnamə qəbul etməsi ikitərəfli münasibətləri bir az daha soyudacaq. Maraqlıdır ki, Texas Amerikanın neft mərkəzi sayılır. Texasda yerləşən böyük neft şirkətlərinin Azərbaycanın enerji resurslarına da marağı var. Və həmin neft şirkətləri bilir ki, Azərbaycan Türkiyənin müttəfiqidir və Xəzər neftinin, qazının Avropaya və Amerikanın müttəfiqi İsrailə çatdırılmasında Türkiyənin böyük rolu var. Texasın Hyuston şəhəri Bakı ilə qaradaşlaşmış şəhərdir. Məntiqlə həmin neft şirkətləri də siyasi təsir imkanlarından istifadə edərək öz ştatlarında ermənipərəst, o cümlədən Türkiyə ilə yanaşı, Azərbaycan əleyhinə olan qətnamənin qarşısını ala bilərdilər. Demək, istəməyiblər. Və ya onlarla təmas saxlayan olmayıb. Bunda Türkiyə ilə Azərbaycanın müvafiq dairələrinin də günahı var. Ən azı Türkiyənin və Azərbaycanın Vaşinqtondakı səfirlikləri bilməli idilər ki, Texasda ermənipərəst qətnamə hazırlanır və bunun qarşısını almaq üçün var gücləriylə çalışmaq və erməni lobbisini məğlub etməyə uğratmaq lazımdır, təəssüf. Halbuki, dünyadakı Türkiyə və Azərbaycan diasporalarının birgə hərəkət etməməsi reallıqda bu saziş işləmir, kağız üzərində qalıb".

□ Cavansir ABBASLI

İran birlik, sabitlik və dialoqu seçdi

Qarşıdakı dövəmdə xarici və daxili tərribatlara qarşı birlik və bərabərlik dövlətin prioritetləridir...

İranda cümə günü keçirilən prezident seçkilərində hazırkı prezident Həsən Ruhani səslərin 57 faizini qazanaraq ikinci müddətə ölkə prezidenti olub. Seçkidə səs vermə hüququ olan 56 milyon əhalinin 41,2 milyonu iştirak edib. Ruhani 23,5 milyon seçici səs alıb. Onun əsas rəqibi, "mühafizəkarların" namizədi İbrahim Rəisi isə 38,5 faiz səs və ya 15,8 milyon seçicinin dəstəyini qazanıb.

Yeni seçilən prezident televiziya canlı yayındakı çıxışında "İran xalqı radikalizm və zorakılıq deyil, dünya ilə əməkdaşlıq yolunu seçdi" deyib. Bundan başqa, H.Ruhani seçkilərin artıq başa çatdığını, ölkənin bütün əhalisinin prezidenti olaraq birgə çalışmaq üçün xalqdan dəstək istəyib.

İranda Ali dini lideri Ayətullah Seyid Əli Xameneyi də seçkilərin nəticələrindən razı qaldığını bəyan edib. Onun adından yayılan açıqlamada seçkilərin "İran xalqının yüksələn inkişafını göstərdiyi" qeyd olunur. Lakin seçki bitmə də, müəyyən səviyyədə müzakirələr hələ davam edir. Nədən Ruhani qalib gəldi?

Məsələ ondadır ki, seçki kampaniyası zamanı Ruhaniyə qarşı bir sıra ciddi kompromatlar irəli sürülmüşdü. Doktorluq disertasiyasının saxta, plagiat olmasından tutmuş, İranda onun zamanında işsizlik və korrupsiyanın artmasına qədər fərqli sahələrdə tənqidlər vardı.

Əlbəttə, bunların bir qisminə həqiqət yükü vardı, amma seçkinin gətirdiyi kampaniyaçılıq da vardı. İş ondadır ki, hər nə qədər daha çox dini və hərbi-siyasi fəaliyyətləri ilə məşhurlaşsa da, İranda seçkilərin taleyini daxili faktorlar həll edir. Ölkədəki işsizlik, korrupsiyanın həcmi, inflyasiya, sosial-iqtisadi vəziyyət seçkinin taleyini həll edən əsas faktorların başında gəlir. Şübhəsiz ki, bunların yanında siyasi düşürgələrin, xüsusən də ümumiləşdirilmiş "islahaçtı" və "mühafizəkar" cərəyanları arasında rəqabət də rol oynayır.

Həsən Ruhaninin yenidən prezident seçilməsində bir sıra faktorlar mühüm rol oynadı. İlk növbədə İran xalqı İbrahim Rəisin timsalında sərt konfrontasiya xəttini deyil, Ruhaninin timsalında mülayim, barışıq və danışıqlar xəttini seçdi. Hər nə qədər Ruhani dövrünün iqtisadi və sosial problemləri olsa da, Qərblə nüvə anlaşması sonrası ölkə iqtisadiyyatı müəyyən ölçüdə nəfəslik əldə edib, gərginlik yumşalıb, embarqolar yüngülləşib.

Digər tərəfdən, hazırda Yaxın Şərqdə yeni gərginlik müşahidə olunur. İsrail və ABŞ ərəb ölkələri ilə İran arasında ciddi qarşıdurma atmosferi yaranıb. Ehtimal ki, qarşıdakı 4 ildə bu gərginlik daha da yüksələcək, Yəmən, İraq və Suriyadan sonra yeni toqquşma ocaqları yaranacaq. Üstəlik, ABŞ-da Tramp kimi bir prezidentin olması yeni müharibə riskini daha da gücləndirir. Belə bir vəziyyətdə İranda sərtlik tərəfdarı bir prezidentin iqtidara olması bəlkə də savaş riskini daha da artırardı.

Ancaq Həsən Ruhani və komandası Qərb ölkələri də daxil olmaqla dünya ilə danışıqlara, anlaşmaya və diplomatiyaya daha çox bağlıdırlar, problemləri danışıqlar yolu ilə çözməyə çalışırlar. Bu isə müharibə riskini azaldır. Bu mənada İran xalqı qarşıdakı 4 ildə gərginlik deyil, sülh və sabitliyi seçdiyini göstərdi.

Digər tərəfdən, "mühafizəkar" qanadın namizədinin zəif olması, güclü təbliğat qura bilməməsi də Ruhaninin qələbəsində öz sözünü dedi. Sözsüz ki, indi Ruhaninin seçilməsindən narazı qalan dairələr də boş oturmayacaq. Xüsusən də ifrat mühafizəkar dairələrdə Ruhaninin inqilaba sadıq qaldığı haqda fikirlər ortaya atılıb, hətta onun hansısa fəaliyyətlərinin dini lideri qane etmədiyi kimi fikirlər var.

Ancaq hələlik fakt ondadır ki, dini iqtidar Ruhaninin seçilməsinə mane olmadı, əksinə, cəmiyyətdə rahatlıq və qarşıdurma atmosferinin dərinləşməsinə çağırırdı. Dini lider nə seçi kampaniyası gedirdi, nə də səsvermə zamanı hansısa namizədin xeyrinə işarə olacaq açıqlama, fikir söyləmədi, yalnız əhalini seçkilərdə fəal olmağa çağırırdı. Görünən odur ki, indi İranın dərin siyasəti üçün önəmli olan prezidentin kimliyindən daha çox daxildəki birlik və bərabərliyin olması, sabitliyin qorunub saxlanmasıdır. Çünki hazırda Qərb və ərəb ölkələri İranı məhz daxildən zəiflətməyə, içəridən iğtişələr yaratmağa çalışırlar.

□ Kənan RÖVSƏNOĞLU

Xəbər verdiyimiz kimi, ABŞ prezidenti Donald Tramp ilk xarici səyahətinə başlayıb. 9 gün davam edəcək səyahət zamanı Tramp Səudiyyə Ərəbistanı, İsrail, Fələstin, Belçika, Vatikan və Sisliyanı gəzəcək. Şənbə günü yola çıxan ABŞ prezidentinin birinci dayanacağı gözlənilməz olub. D.Tramp ailəsi ilə birlikdə Səudiyyə Ərəbistanına gəlib.

Trampın İrana qarşı "ərəb ittifaqı"

Səudiyyə Ərəbistanına 350 milyardlıq silah satan ABŞ prezidenti İrana qarşı ərəb ittifaqına dəstək verdi...

Krallıqda Trampın səfəri nə ciddi hazırlıq görüldü, küçələr Tramp posterləri ilə bəzədilib. Bundan başqa Trampın da iştirakı ilə "Ərəb-İslam-Amerika" sammiti keçirilib. Sammitdə Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev də iştirak edib.

Səfərin ilk günü Ər-Riyadda Tramp və Səudiyyə Krallığı rəhbərliyi arasında 350 milyard dollarlıq anlaşma imzalanıb. Ağ Evdən verilən açıqlamada 350 milyard dəyərinə 10 illik silah müqaviləsinin 110 milyardlıq ilkin hissəsi imzalandığı gündən icraata başlayacaq. Vaşinqton müdafiə təchizatı və xidmətləri ilə bağlı müqavilə paketinin "İranda təhdidi qarşısında Səudiyyə Ərəbistanıyla körfəz regionunun təhlükəsizliyini gücləndirəcəyini" bəyan edib. Eyni zamanda silahlanmasının Səudiyyə Ərəbistanının bölgədə anti-terror əməliyyatlarında iştirak gücünü artırması və bununla da ABŞ ordusunun işini yüngülləşdirəcəyi qeyd olunur.

Tramp anlaşmanı yüksək qiymətləndirib. Ər-Riyadda yüksək səviyyədə qarşılanan ABŞ prezidentinə Krallığın ən böyük ordeni olan Kral Əbdüləziz medalı təqdim edib. Ancaq Trampın Ərəbistan səfəri zamanı bir sıra toplantı və tədbirlər keçirilsə də, ən mühüm hadisə "ərəb NATO-su" yaradılmasıdır.

Mayın 21-də Ər-Riyadda öz işinə başlayan "Ərəb-İslam-Amerika" sammitində 50-dək ərəb və müsəlman ölkələri rəhbərləri, həmçinin ABŞ Prezidenti Donald

Tramp iştirak edib. "Birlikdə güclüyük" devida altında keçirilən sammitdə iştirakçı ölkələrin global təhlükəsizliyin, sabitliyin təmin edilməsində, zorakılıq, terrorizm və ekstremizm ilə mübarizədə əməkdaşlığın daha da dərinləşdirilməsi barədə müzakirələr aparılır. Sammit iştirakçı ölkələr arasında işgüzar, mədəni və siyasi əlaqələrin tolerantlıq və əməkdaşlığa müştərək inam vasitəsilə daha da gücləndirilməsinə xidmət edir. Tədbirin məqsədlərindən biri də ölkələr arasındakı münasibətlərdə yeni başlanğıcın və hamı üçün daha parlaq gələcəyin təməlinin qoyulmasıdır.

Bu, rəsmi açıqlamada verilən məlumat idi. Ancaq aydın məsələdir ki, Ağ Ev yaydığı məlumatda qeyd olunduğu kimi bu sammitin əsas məqsədi ABŞ-ın regiondakı mütəfiqlərini bir araya toplamaq, yeni bir güc mərkəzi formalaşdırmaqdır. Bir neçə il əvvəl "İslam Ordusu" adlı hərbi koalisiya yaradılsa da, bunun həm də daha geniş hərbi-siyasi alyansa çevrilməsi prosesi gedir. Bu, həm də ABŞ-ın bölgədə "yükünün yüngülləşdirilməsidir".

Ancaq ərəblər üçün bu, təbii ki, ilk növbədə İrana qarşı bir ittifaqdır. İran sammitə devət olunmayıb, aydın məsələdir ki, ABŞ-Ərəb ittifaqının əsas düşməni Tehrandır. Böyük ehtimalla Trampın səfəri zamanı İrana qarşı növbəti addımlar da müzakirə olunacaq. Çünki bir neçə gün əvvəl məlumatlı ərəb jurnalisti Abdulbari Atvan İsrailin Hizbullahla qarşı yeni müha-

ribə başladacağı haqda xəbər vermişdi. Ehtimal ki, Ər-Riyad toplantısında bu qəbildən planlar və hərəkət strategiyası müzakirə olunacaq.

Siyasi şərhçi Şahin Cəfəri deyir ki, Trampın Səudiyyə Ərəbistanına səfərini hər şeydən əvvəl tərəflərin Obama dövründə müəyyən qədər zədələnmiş münasibətləri təmir edərək yenidən yüksək səviyyəyə qaldırmaq hədədi kimi qiymətləndirmək olar. Ekspertə görə, indi Tramp müəyyən mənada zəifləmiş əlaqələri bərpa edir: "Obamanın Yaxın Şərq siyasəti Səudiyyə Krallığı və onun mütəfiqləri arasında ciddi qıcığa səbəb olurdu, çünki bu siyasət İranın bölgədə əl-qol açmasına münbit zəmin yaratmışdı. Obama dövründə İran beynəlxalq təcridəndən çıxdı, öz iqtisadiyyatını inkişaf etdirmək fürsəti qazandı və regionda proaktiv siyasət yeritməyə başladı. Son illər bariz şəkildə İranın İraqda, Yəməndə və Suriyada öz təsirini artırdığını müşahidə edirik".

Ekspert deyir ki, İranın güclənməsinə paralel olaraq Səudiyyə Ərəbistanının mövqelərinin zəifləməsi prosesi gedib və ABŞ-ın Yaxın Şərqdə əvvəlki aparıcı rolundan geri çəkilməsi nəticəsində Ər-Riyad faktiki olaraq qüdrətli mütəfiqinin dəstəyindən məhrum vəziyyətdə qalıb: "Ötən dövrdə çox aydın şəkildə gördük ki, Səudiyyə və onun ətrafındakı sünni-sələfi koalisiyasının resursları regional liderlik üçün yetərli deyil. Bu səbəblə onlar Obama dövrünün

baş çatmasını və İrana qarşı sərt mövqedə olan Trampın iqtidara gəlməsini böyük sevincə qarşıladılar. Təsədüfi deyil ki, Trampın krallığa səfəri olduqca yüksək səviyyədə keçir. Əldə olunan razılaşmalar, imzalanmış 350 milyard dollarlıq sazişlər bunu göstərir. Yeri gəlmişkən, qeyd edim ki, Obama Səudiyyə Ərəbistanına bəzi silahların satışını dayandırmışdı, səbəb bu ölkənin Yəməndə həyata keçirdiyi hərbi əməliyyatlar zamanı çoxlu sayda dinc sakinin ölümü idi. Obama idealist idi və onun liberal-demokratik dünyagörüşü qismən ABŞ-ın dövlət siyasətində də özünü göstərirdi. Yəni Obama idealizmlə pragmatizmin sintezindən ibarət siyasət yeritməyə çalışırdı, bu isə təbii ki, Səudiyyə başda olmaqla, Yaxın Şərqdəki mütləq monarxiya rejimlərini məmnun edə bilməzdi. Tramp isə pragmatikdir, onun üçün hər hansı dəyər yoxdur".

Ş.Cəfəri deyir ki, indiki prezident Tramp xarici siyasətdə sövdələşmə və iqtisadi anlaşmalara böyük önəm verir: "Trampın xarici siyasət mövzularında çıxışlarına diqqət etsəniz, orada "sövdələşmə" sözü tez-tez rast gələrsiniz. Tramp xarici siyasət məsələlərinə ticarətçi, iş adamı məntiqi ilə yanaşır. Bu baxımdan ABŞ-dan 110 milyard dollar dəyərinə silah alan, ABŞ-dakı infrastruktur layihələrinə milyardlarla dollar sərmayə yatırmağa hazırlaşan Səudiyyə Ərəbistanı Tramp üçün çox qiymətli tərəfdaş və dəyərli mütəfiqdır. Bu yatırımlar Trampın seçkiqabağı vədlərinin əsasını təşkil edən iş yerlərinin açılmasına da şərait yaradacaq. Bu isə Trampın öz seçiciləri arasında nüfuzunu qoruması və azalmağa olan reytingini bərpa etməsi baxımından həyati əhəmiyyətə malikdir. Ümumilikdə Trampın siyasəti ABŞ-ın yenidən Yaxın Şərqdə qayıdışı deməkdir ki, bu da Səudiyyə Ərəbistanı və İsrail başda olmaqla, onun ənənəvi mütəfiqlərini sevindirməyə bilməz".

Qəzet çapa gedərkən sammit öz işini davam etdirirdi.

□ Kənan RÖVSƏNOĞLU

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına
Dövlət Dəstəyi Fondu

KİVD F

www.kivdf.gov.az

Ermənistan-Azərbaycan,
Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında
həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması,
Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi

Keçən həftə Qarabağ mövzusunda işğalçı Ermənistan-dan daha radikal ritorikanın şahidi olduq. Xüsusən də düşmən ölkənin başçısı Serj Sərkisyanın dilindən faktiki surətdə sülh şanslarını sıfırlayan, demək, avtomatik şəkildə hərbi ehtimalı artıran qıcıqlı, eyni zamanda hazırkı realılıqla uzlaşmayan, Azərbaycanı şantaj xarakterli həyasız açıqlamalar gəldi.

Belə ki, Ermənistan prezidenti yeni parlamentin ilk iclasında Qarabağ konfliktindən danışarkən hər hansı sülh anlaşmasını istisna edən bir mövqə sərgiləyib, problemin həllini yalnız "Qarabağ xalqı"nın öz müqəddəratını təyin etməsi əsasında, yeni ya müstəqil olması, ya da Ermənistanla birləşməsi halında mümkün olduğunu söyləyib. Sitat: "Yeganə doğru yol - "Qarabağ xalqı"nın (dırnaqlar bizimdir - red.) öz müqəddəratını təyin etmə hüququ uğrunda mübarizəsidir. Qarabağın öz mü-

qəddəratını təyin etmə hüququnun reallaşmasının və onun "xalqı"nın təhlükəsizlik qaran-tının başqa alternativləri yoxdur. Bu mövqə danışıqlar prosesində də özünü dəqiq şəkildə göstərir".

*****

Heç şübhə yox ki, rəsmi İrəvanın belə radikal, sülh prosesini sabotaj edən mövqeyinin nə qədər davamlı ola biləcəyi ilk növbədə Rusiyadan, lap dəqiqi, qarşıdakı dövərdə Moskvanın Bakı və İrəvana qarşı hansı konkret siyasət izləyəcəyindən asılı olacaq. Əf-

suslar olsun ki, bu yöndə pozitiv şərtlər hələ heç üfəqdə də görünmür. ÜAK ətrafında baş verən qalmaqallı olay, Rusiya XİN sözcüsü Mariya Zaxarovanın Azərbaycana qarşı həm bu, həm də atəşkəs məsələsində qərəzli tövr sərgilməsi qənaətimizi bir daha təsdiqləyir. Belə görünür, Kreml öz marionetini tezliklə ağla gətirməyə hazırlaşmır.

Azərbaycanın Qarabağ məsələsində ən böyük güzəşti - vaxt limiti bitir

Bakının güzəşti yalnız böyük savaşa qədər qüvvədə olacaq; erməni ekspert: "Azərbaycan Qarabağın müstəqilliyini heç vaxt tanımayacaq"; düşmən işğal altındakı torpaqlarımızın məskunlaşmasını davam etdirir...

"Minsk Qrupu öz missiyasından kənara çıxıb" - partiya sədri

"Çox təəssüf ki, ATƏT-in Minsk Qrupu işində öz təməl sənədlərinə, digər beynəlxalq təşkilatların və BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının qəbul etdiyi qətnamələrə əsaslanmır". Bu sözləri Axra.az-a Minsk Qrupunun son bəyanatını şərh edən deputat, Azərbaycan Demokratik İslahatlar Partiyasının sədri Asim Mollazadə deyib.

O vurğulayıb ki, ATƏT əsasında bu gün ən əsas məsələ olan Azərbaycanın işğal edilmiş ərazilərinin azad edilməsinin müzakirəsi əvəzinə təcavüzkar Ermənistanla hansısa formada bəraət qazandırır: "Çox təəssüf ki, ATƏT-in Minsk Qrupu işində öz təməl sənədlərinə, digər beynəlxalq təşkilatların və BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının qəbul etdiyi qətnamələrə əsaslanmır. Rəsmi Bakı 25 ildən artıqdır fəaliyyət göstərən təşkilatdan münaqişənin dondurulmasını yox, beynəlxalq hüquq normalarının tətbiqini tələb edir. Həmsədrlər məsələnin həlli istiqamətində siyasi donları yox, hüququn aliliyini bərqərar etməlidirlər. Buna qadir olmadıqları üçün ortada heç bir nəticə yoxdur. İndiki vəziyyətdə daha çox siyasi turizmə bənzər hərəkətləri görürük".

qəddəratını təyin etmə hüququnun reallaşmasının və onun "xalqı"nın təhlükəsizlik qaran-tının başqa alternativləri yoxdur. Bu mövqə danışıqlar prosesində də özünü dəqiq şəkildə göstərir".

Bu arada Almaniyada Xarici İşlər Nazirliyinin dövlət naziri Mixael Rot Avropa Şurasının Nazirlər komitəsinin Kiprdə keçirilən sessiyasında çıxışı zamanı Rusiyanı tənqid edib və Azərbaycanın işğal altındakı ərazilərindəki vəziyyətdən narahatlıq ifadə edib (Virtualaz.org). Diplomat Moskvanın Avropa Şurası qarşısında götürdüyü öhdəlikləri yerinə yetirmədiyini bildirib və habelə Rusiyanın ilhaq etdiyi Krımda beynəlxalq hüquq normalarının pozulduğunu, Donbasın separatçıların nəzarətində olan bölgələrində insan haqları və beynəlxalq hüquq normalarına əməl olunması ilə bağlı vəziyyətin ciddi narahatlıq doğurmaqda davam etdiyini söyləyib.

"Avropa Şurasının insan haqları üzrə müvəkkilinin və digər monitorinq institutlarının bu regionlara qeyri-məhdud çıxış imkanlarını təmin etmə-

erməni tərəfinin Qarabağla bağlı ümitsizliyini, Azərbaycanın heç vaxt öz ərazisini güzəştə getməyəcəyi haqda erməni toplumundakı dərkə yaxşı ifadə edir.

Musavat.com-un məlumatına görə, Lragir.am saytına müsahibəsində Sərkisyan edib: "Hələ Levon Ter-Petosyan deiyirdi ki, Azərbaycan heç vaxt Qarabağın müstəqilliyini tanımayacaq - hətta bütün dünya tanısa belə. Bu, həqiqətən də belədir. Beynəlxalq birliyə də ümid etmək sadəlövhlik olardı ki, guya biz özümüzü yaxşı aparsaq, o, Azərbaycanı Qarabağı tanımağa məcbur edəcək. Nəyə görə Azərbaycan kiminsə haqqını tanısan ki? Onlar Qarabağı əldən veriblər, daha hüququ da əldən verməzlər. Ona görə də danışıqların anlamı yoxdur".

Doğrudan da, nə qədər ki, İrəvanda konfliktin həllini yalnız Dağlıq Qarabağın "müstəqilliyi" kimi heç vaxt reallaşmayacaq sərəmsə ideyalar hakim olacaq, ona kimi də işğalçı Ermənistanla danışıqların mənası olmayacaq. Bu axmaq fikri erməni daşnaklarının beynindən isə iki yolla çıxarmaq olar: ya vasitəçilər bunu onlara təsir-təzyiq və sanksiyalarla başa salmalıdır, ya da bunu Azərbaycan əsgəri edəcək.

Mediada "Sən dəmi

Brut" dönəmi...

Sevinc TELMANQIZI
 s.qurbanova@gmail.com

Biz bu kinonu bir dəfə görmüşük. İndi yenə görürük. Anonslara inasaq, daha bir dəfə də görəcəyik. Oturub-durub yekə-yekə ədalətdən, insan haqlarından, hüquqlarından danışan insanların... söhbət öz mənfəətlərinə gələndə necə özündən çıxdığı, hər şeyi tükürdüyünü görmək üçün çox yaşamaq, çox müdrik olmaq lazım deyil. Sadəcə seyr etmək lazımdır.

Bəli, jurnalistlər üçün tikilən binadan danışaram. Bəli, bir neçə il əvvəlki vay-şüvən, üz cirmalar, ayıb-qaxıncılar bitməmiş daha biri başlayıb. O gün Rəşad Məcid deyirdi ki, zəng əlindən başını itirib, evə gedən kimi başını bürüyüb yatır. Mətbuat konfransında Əflatun Amaşov, Vüqar Səfəri şikayətlənirdi ki, müraciət edənlərin, özü də haqq etmədikləri halda gəlib ev istəyənlərin əlindən qaçmağa yer axtarırlar. Komissiyanın digər üzvləri də həmçinin. Hərəsinə 30-40 nəfər zəng eləsə, öz problemini, mənfəət enerjisini üstünə tökməyə qalxsın, düşünün ki, nələr olar.

Gerçəkdən evi olmayıb da, ev sahibi olmaq istəyənlərlə işim yox. Adamlar bu günə qədər evsiz yaşayıblar və indi bu problemlərini həll etmək üçün jurnalistlər üçün tikilən binadan mədət umurlar. Amma çirkinlik "niyə də olmasın" acgözlüyü ilə, evi olduğu halda bu dəfə də evsizlərin haqqına girib, burada ev sahibi olmaq istəyənlərdən gedir. Adamların gerçək simasını, mahiyyətini üzə çıxarmaq üçün bu cür kiçik fərsətlər yetərlidir. Bu, tipik nəfsin sınağa çəkilməsidir. Bir az heysiyyətin varsa, yaşadığın evə baxıb, çəkilirsən kənara. Yoxdursa, başlanır alverçi, makler hesablamaları. "Bunu alaram, o birini kirayəyə verərəm. Burdan gələn pulla dolanaram, o birində yaşayaram. Sonra o birini sataram. Gələcəkdə oğlum bunda yaşayar, mən digərində..." Bəli, bunun adına Azərbaycan dilində "fərasət" deyilir. Cəmiyyətdə də eyni əhval hökm sürür. İnsanlar bu cür fərsətləri (bəli, buna fərsət deyirlər) əldən verənləri axmaq, avara, gerizəkali adlandırırlar. Hər dəfə söhbət düşəndə evdən bilərək imtina edənləri açıq mətnlə təhqir edirlər. Sanki belə olmalıymış kimi.

Halbuki bu ölkənin jurnalistlərinin onun həkimindən, müəllimindən, mühəndisindən, neftçisindən... heç bir üstünlüyü yoxdur. Ona güzəştə 100 min manata yaxınlıq evin hədiyyə edilməsi adını çəkdiyim məslək ziyələri qıncıq doğurur. Avtomatik olaraq "niyə bizə yox, onlara ha" sualı işə düşür. Ona görə də heç olmasa seçim prosesinin özünü o qədər şəffaf, ədalətli aparmaq lazımdır ki, qınaq yeri qalmasın. Sonradan gerçəkdən evsizlərin ahi evi olub da, növbəti evin sahibi olanları yandırmısan...

Hər dəfə sosial şəbəkədəki müzakirə, qarşılıqlı ittihamları görəndə adam istəyir, bir neçə aylıq məslək həyatını dondurub uzaqlara getsin. Bir də onda qayıtsın ki, mənzillərin açarları jurnalistlərə paylanıb, onlar da təmirlərini edib, yeni mebellərini alıb, oturublar evlərdə. Bütün qırğınlar da qalıb arxada. Hamı bir-birini bəs deyincə abırdan salıb, hər kəsin gerçək siması da ortaya çıxıb.

İndi mənimçün mediada "Sən dəmi Brut" dönəmi yaşanır. İlk dəfə mənzillər paylananda da belə olmuşdum. Hörmət etdiyim, şəxsiyyətinə, nəfsinə güvəndiyim mənzil sahibi dostların ev deyəndə birdən-birə gözlərinin necə tamahla işıldadığını görmək çox ağır idi. Onların müzakirələrdə dəridən-qabıqdan çıxıb, "evi olmaq başqa, pis şəraitli evi olmaq tamam başqa" deyərək, öz acgözlüyünə haqq qazandırmaları da həmçinin. Baxırdın ki, fərsət, kiçik bir fərsət dəyərləri ayaq altına almağa bəs edir. "Niyə də yox" deyib, az qalırlar ona qarşı çıxanları tapdasınlar.

Çoxlarına elə gəlir ki, bu mərhələdə ikinci ev sahibi olmaq gələcəkdə övladına bir xoş gün yaşatmaq deməkdir, onun həyatını asanlaşdırmaq deməkdir. Teorik olaraq belə ola bilər, bəs gerçəkdə? Kim deyir ki, övladına təmiz ad qoyub getmək daha az fədakarlıqdır? Və ya ev hər şeydirmi?

Dəyərlər itib, dəyərlər... Ona görə də heç kimin sözü heç kimin boğazından keçmir...

2015-ci ilin oktyabrında Milli Təhlükəsizlik Nazirliyində (MTN) başlanan "təmizləmələr" son nəticədə qurumun bərdəlik ləğvi ilə yekunlaşdı. Eldar Mahmudov vəzifəsini, yaxın ətrafına daxil olan MTN vəzifəliləri azadlıqlarını itirdilər. Həmin vaxt hər kəsdə belə bir əminlik vardı ki, MTN-də illərlə baş verən dəhşətlər, qanunsuzluqlar, dövlətin təməl prinsiplərinə vurulan zərbələr detallı şəkildə, hərtərəfli araşdırılacaq. İşdən kimsə yaxasını kənar saxlaya bilməyəcək. Gələcək məlumatlar, "MTN işi" çərçivəsində baş tutan məhkəmə proseslərində cərəyan edənlər onu deməyə əsas verir ki, hətta əks prosesin gerçəkləşməsi də mümkündür.

Eldar Mahmudova yaxın çevrədən "Yeni Müsavat"a daxil olan məlumatda deyilir ki, sabiq nazir Badamdardakı imarətində sakit həyatını yaşayır. Hərəkət sərbəstliyi var. Kimə istəsə zəng edə, kimi istəsə imarətinə çağıra bilər.

Hətta artıq onun mühafizəçiləri də var. Məlumat üçün deyək ki, E.Mahmudov vəzifəsindən çıxarılandan sonra onun mühafizə dəstəsi, cangüdənləri, köməkçiləri də ətrafından uzaqlaşdırılmışdı. Bir müddət əvvəl sabiq nazirin cangüdənlərini, mühafizə dəstəsini də yenedən toplayıblar. Onlara elan edilib ki, əvvəlki qaydada Eldar Mahmudovun təhlükəsizliyini, mühafizəsini təmin edəcəklər.

İnandırıcı olmasa da, Eldar Mahmudovun toxunulmaz qalması onun yenedən vəzifəyə gətiriləcəyi haqda iddiaları artırır.

Bakı Hərbi Məhkəməsinə isə MTN-in Antiterror Mərkəzinin sabiq rəisi Elçin Quliyev və polkovnik Azər Mehdiyevin işi üzrə keçirilən son prosesdə zərərçəkmiş şəxslər Zaur Əzimov və Sahib Qurbanov proses sonrası "Hürriyyət" in müxbirinə maraqlı açıqlamalar veriblər. Z.Əzimov deyib ki, MTN-in Binəqədi rayon şöbəsinin əməkdaşları onun 100 min dollar dəyərində malını və 120 min manat pulunu alıblar: "Bu pulu və malı mənədən MTN-in Binəqədi şöbəsinin əməkdaşları alıblar. "Qazel" markalı maşında 100 yeşik siqaretim olub, onu saxlayıblar. Bu hadisədən sonra ilk əvvəl malın dalınca onların yanına dostum gedib. Dostuma deyiblər ki, maşındakı narkotikdir, silahdır. Bundan sonra 3 gün gizləndim. MTN əməkdaşları məni axtarışa veriblər, evimə gəliblər, dost-tanışların evində axtarıblar, tapmayıblar. 3 gündən sonra özüm getdim. Çünki "Qazel" sürücüsünü saxlamışdılar, döymüşdülər. Ondan sonra "Şir-Şir" restoranının qabağında "Range Rover" markalı maşınımı aparıdılar. Daha sonra bir həftə məni orada saxladılar. Məndən 120 min manat pul aldılar, malımı da götürüb dedilər ki, müsadirə olunur. Pul alan-

S.Qurbanov iddia edir ki, nəticədə Heydər İslamov ondan 40 min dollar alıb: "Pulu alandan sonra malı da özünə götürdü. Üstündən 3 ay keçəndən sonra, Zaur tutulanda söhbət etməyə ora getdim. Dedilər ki, Zaur tutulacaq. Dedim, bəs tutulmaması üçün nə etmək olar? Dedi ki, pul gətirməli-

Mənim pulumu qaytarmasalar, prezidentə, vitse-prezidentə, Baş Prokurorluğa təzədən şikayət edəcəm. Mən dövlətdən tələb edirəm ki, Heydər Hacıyev, Rafiq Səfərov və Heydər İslamovdan pulumu alıb qaytarsınlar".

Zərərçəkən Zaur Əzimov "Yeni Müsavat"a deyib ki, ona qarşı vergidən yayınma ittihamı ilə də cinayət işi olub. Cinayət işi başlanmazdan əvvəl isə Vergilər Nazirliyində çalışan Eldar Mahmudovun qohumu Rüfət Əliyev vergi problemlərini həll etmək üçün ondan külli-miq-

Eldar Mahmudov

mühafizəçilərini işə qaytardı

Sabiq nazir adamlarını "MTN işi"ndən çıxarır; vəzifədə qalıb iş adamlarına meydan oxuyanları da var...

dan sonra məni sərbəst buraxdılar".

Onun sözlərinə görə, ondan pul alan MTN əməkdaşları bu gün də azadlıqdadırlar və məhkəmə prosesində iş-tirənci qismində deyil, şahid qismində iştirak edirlər.

Şikayətçi bildirib ki, MTN-in Binəqədi rayon idarəsinin rəisi Rafiq Səfərov məsuliyyətdən kənar saxlanılır.

İş üzrə digər zərərçəkən Sahib Qurbanov da siqaret alveri ilə məşğul olub. O da siqaretini topdan Bakıda alıb, Bakıda satışını təşkil edib. 2014-cü ildə dostu İlkin Maştağa yolunun üstündə "Qazel" maşınında siqaretlə tutublar: "Həmin vaxt şöbəyə gətiriblər. Orada dindirildə deyiblər ki, 60 min manat verəcəksən. İlkin şöbədən mənə zəng edib dedi vəziyyət budur, 60 min istəyirlər. Mən də MTN-in Xəzər rayon idarəsinə getdim, orada Heydər İslamov şöbə rəisi işləyirdi. O mənə dedi ki, 60 min verəcəksən. Dedim, verə bilmərəm. Dedi otur yaz, sənə də bu işə cəlb edirəm. Dedim ki, mənə nəyə görə tutmusan? Dedi, sənə Çovdarovun yanına apararam, başa salar".

Onlarla danışdım ki, 50 min pul verə bilərəm, amma Zauru tutmayın. Dedilər, yox, özümüz Zauru söhbət edəcəyik. Sonra mən qırıqçı qismində deyil, şahid söhbət etdilər. Zaur pulu verəndən sonra dostum İlkin mənə zəng etdi ki, səndə olan 60 karobka siqareti bunlar bilirlər, gətir qaytar. Mən də dedim qaytarmıram. Dedi, qaytarmasan hamımıza problem olacaq. Mən də yolda gələndə 5 karobka götürdüm. 55 karobkanı aparıb Binəqədi rayonunda şöbə rəisi olan Heydər Hacıyevə verdim. Rövşən də onun yanında idi. O, Rafiq Səfərovun bibisi oğludur, MTN-də qeyri-qanuni işləyirdi. 55 karobka siqaretimi aldılar".

Sahib Qurbanov deyir ki, məsələ ilə bağlı Prezident Administrasiyasına, Baş Prokurorluğa müraciətlər edib: "Azərbaycanda yazmadığım aidiyyəti orqan yoxdur. 10 min manat vergidən yayınması olan şəxsi dərhal həbs edirlər. Tələbim odur ki, mənə dəymiş ziyan qaytarılsın. Qaytarmırlarsa, onları da işdən qovub tutsunlar".

□ E.MƏMMƏDƏLİYEV

Əməkdar artist, Azərbaycanın sevimli aktyoru Əjdər Həmidov ötən ay xəstəxanaya yerləşdirilmişdi. Aktyor nevroz diaqnozu ilə 10 gün xəstəxanada müalicə aldıqdan sonra, özünün də dediyi kimi, bir-başa səhnəyə qayıtdı. "Yeni Müsavat"ın əməkdaşı onunla çalışdığı Akademik Milli Dram Teatrında görüşərək söhbətəlişib. Müsahibəni təqdim edirik:

- Hazırda səhhətiniz necədir?

- Şükür, yaxşıyam, işə çıxıram. Bir qədər təzyiqlə, havaların dəyişən keçməsi ilə əlaqədar yüksək təzyiqlə xəstəxanaya getmişdim. Təsəvvür edin ki, təzyiq 260 idi.

- Yeni havalarn dəyişən keçməsi səhhətinizə təsir edib. Amma bəziləri düşündü ki, bəlkə işdə və yaxud şəxsi həyatınızdakı problemlər buna səbəb ola bilər.

- Yox, bilirsiniz, mən 10 il bundan əvvəl insult keçirmişəm. 10 il idi ki, sakitlik idi, hər şey normal idi. Amma sözün düzü, bir qədər səhlənkarlıq etdim, dərmanları atdım, onlardan istifadə etmədim. Təzyiq dərmanları da elədir ki, gerek onları ömrünün sonunadək istifadə edəsən. Mən də buna əməl etmədim, o da öz təsirini göstərdi. Həm də dediyim kimi, may ayı adətən dəyişən keçir, qan, sinir xəstələri üçün bu təhlükəlidir. Hava dəyişən kimi, heç nə olmadan əhvalım dəyişir. Amma bildiyiniz kimi, bir filmim var, "Hər şey yaxşılığa doğru", mənə də hər şey yaxşılığa doğru gedir. Həkimlərdən çox razıyam, onlar əllərindən gələni etdilər ki, tez bir zamanda ayağa qalxım. Xəstəxanadan çıxandan teatrda 5 tamaşa oynamışam. Bu gün isə 6-cı tamaşanı - "Nazirin xanımı"ni oynayacam.

- Amma həkimlər sizə bir müddət, ən azı mayın sonunadək səhnəyə çıxmağa qadağa qoymuşdu.

- Əslində he, mənə tapşırıbmışdılar ki, "Oynama, səhnədə vəziyyətin ağırlaşa bilər". Mənə də həyəcan, gərginlik, olmaz. Amma bilirsiniz ki, biz səhnəyə qala bilmirik. Allaha dua edib səhnəyə çıxdım, şükür ki, heç bir tamaşada heç bir hadisə baş vermədi. Əksinə, səhnə hardasa ağır-acıları insana unutturur. Yeni mən səhnəyə çıxanda hiss etmədim ki, xəstəyəm. Normal, əvvəl tamaşaları necə oynayırdımsa, indi də o cür başa vurdu.

- Mütəmadi tamaşalarda olmanız da, son filmlərdə sizi görə bilmirik. Halbuki, son vaxtlarda çoxlu sayda komediya filmləri çəkildi...

- Əvvəla, filmə çəkilmək aktyorun özündən asılı bir məsələ deyil. Gerek rejissor dəvət etsin. Həm də mən son olaraq "Kişi sözü" serialında iştirak etdim. Serial çox qısa zamanda başa çatdı. İndi də gələn ay üçün başqa bir seriala dəvət almışam. Yeni işləməyi sevən adamam, heç zaman işdən qaçmamışam. Hara dəvət

ediblər, istər kino, istərsə də veriliş olsun, getmişəm, fasiləsiz işləmişəm. Teatrda da tamaşalarım çoxdur. Hazırda 3 gün ardıcıl olaraq tamaşalarda olacağam. Mən öz işimi çox sevərəm. İş, yaradıcılıq mənim üçün hər şey deməkdir.

- Tamaşaçılar sizi daha çox "Kişi sözü" filmindən Qasım kimi tanıyır.

- Bəli, o, mənim ilk filmim, rolumdur. Yeni o filmə mən kinoya gəlmişəm. İndi bəlkə də

- Məsələn, bilmirsiniz kimlər namizəd olub?

- Rus aktyorları var idi. Hətta son anda, - halbuki mən baş rola təsdiq olunmuşdum, - Vaqif Mustafayev mənə imtina etmək istədi.

- Səbəb?

- Səbəb o oldu ki, nə qədər mənə cürbəcür qrim etdilsə, həmin obraz alınmırdı. Məni qrim edən mütəxəssis Polşadan dəvət olunmuşdu. Həmin adam məşhur "Pianist" filminin

ticəsi idi. Şükürlər olsun ki, həkimlər məni ayağa qaldırdılar.

- O stressi keçirdikdən sonra belə çəkilişlərə davam etdiniz.

- Bəli, xəstə vəziyyətimdə çəkildim. Filmin sonları idi. Lakin film bitdikdən sonra dözü bilmədim, iki il Bakını tərk etdim. Hətta elə anlar oldu ki, iki dəfə intihar etmək istədim (qəhərlənir). Yeni o dərəcədə mən xəstələnmişdim.

- Bu cür halları bir çox məş-

nız.

- Xəstə-xəstə gəlmişəm teatra, gündə iki tamaşa oynayısam.

- Bəs ailəniz buna görə narazılıq etmir?

- Yox. Çünki narahatçılığa bir əsas yoxdur. Bu mənim işimdir. Əgər bilməsəydim, "arxı tullanmazdım"... Həmin filmə elə səhnələr var idi ki, məni maşına sarıyrdılar, maşın da məni sürətlə sürüyürdü. Sonra məni qayadan aşağı

Mən bu sevgini küçəyə çıxanda görürəm. Bu dəfə xəstəxanaya düşəndə mənə çox zənglər edilirdi, tanımadığım insanlar mənimlə əlaqə saxlayıb, hal-əhval tuturdular.

- Amma gileyləndiyiniz tamaşaçılar da var. Bir dəfə demişdiz ki, bəzən yolda tamaşaçının yersiz zarafatı ilə də rastlaşırsız.

- Olur belə şeylər, insandır da. Bəlkə də tamaşaçı o yersiz zarafatı edəndə düşünür ki,

"O filmədən sonra elə bil başıma hava gəlmişdi"

Əməkdar artist Əjdər Həmidov: "Rayona gedib, iki dəfə intihar etmək istədim"

qismət, alın yazısıdır, bilmirəm, hər halda mənim taleyimə bu yazıldı və mən ilk filmədən baş rola çəkildim. Bu da hər aktyora qismət olan bir şey deyil. Ondan sonra mütəmadi olaraq, bir-birinin ardınca silsilə filmlərə çəkildim. Say etibarını ilə mənim 22 filmim var. Həmin filmlərin də demək olar ki, yarısında baş rola çəkilmişəm, görkəmli rejissorlarla işləmişəm. İlk olaraq Cahangir Mehdiyevin "Kişi sözü", "Gənc qadının kişisi", "Girişmə, öldürər", "Hacı Qara" filmlərində, sonralar isə Vaqif Mustafayevin filmlərinə çəkilmişəm. O cümlədən "Hər şey yaxşılığa doğru", "Yerlə göy arasında", "Milli bomba" və son olaraq "Yoxlama" filmi. Həmin filmə bildiyiniz kimi baş rolda çəkilmişəm. Bu film böyük işdir. Sonra isə başqa rejissorların, Mərahim Fərzəlibəyovun da "Mənim aq şəhərim" filminə, seriallara çəkilmişəm (gülür). Yeni mənim baş vurmadığım yer yoxdur.

- "Yoxlama" filmində öz işinə inadlı şəkildə sədaqətli olan müfəttiş obrazını canlandırmısınız. Maraqlıdır, qarşınıza bu cür müfəttişlər çıxıb, inanırsınız ki, həzrətdə bu cür məmurlar var?

- Əlbəttə ki, təkcə vergidə deyil, hər bir işdə işinə vicdanla yanaşan məmur var. Hər peşədə bu cür insanlara rast gəlmək olur. Rejissor bu cür obrazları hər aktyora verir. Yeni o mənada ki, araşdırın görsün aktyorun xarakteri ilə obrazın xarakteri uyğun gəlir, ya gəlmir.

- Yeni o inadkarlıq sizdə də var.

- Daxilən var. Vaqif Mustafayev elə-belə, bir dəfə baxmaqla qərar verməyib ki, həmin obraza Əjdər Həmidov çəkilsin. Aylarla fikirləşib, sonda qərar verib. Həmin obraz üçün çoxlu sayda namizədlər olub.

qrim ustası Tomas Makrates idi. O, filmin sonuna qədər məni qrim etdi. Nəse mənim qrimim, geyimim Vaqif Mustafayevin xoşuna gəlmədi. Obrazla mənim görkəmə ziddiyyətli oldu. Və mən hiss elədim ki, rejissor məni filmə çəkmək istəmir. Dedim ki, "Vaqif müəllim, əgər məni çəkmək istəmirsinizsə, niyə məni də, özünü də yorursuz, əgər uyğun gəlmirsə, burada bir problem yoxdur". Sonra qrim ustası məni otağına çağırdı, biz uzun-uzadı söhbət etdik. Və ümumi bir məxrəcə gəldi ki, hansı qrim olsun. Fikir verməmişəm, filmə mənim saçların rəngli, qıvrıq idi. O vaxt mən biş saxlayırdım, onu da ləğv etdik. Sonra hazır vəziyyətdə, geyimdə məni Vaqif müəllimə göstərdi. Vaqif müəllim baxan kimi dedi ki, "he, mən bunu istəyirdim, əgər belə olarsa çəkirik". Beləliklə təsdiq olundu, mən də filmə çəkildim. Sizə deyim ki, film çox əziyyətli oldu. Moskvadan məni əvəz edən 3 kaskadyor dəvət edilmişdi. Onlar mənim yerimə çətin səhnələri yerinə yetirməli idilər. Amma əslinə qalsa onların hamısını mən etdim, kaskadyorla razılaşmadım və Vaqif müəllimədən xahiş etdim ki, icazə versin onların hamısını özüm edim. Doğrudur, Vaqif müəllim icazə vermək istəmədi, çünki qorxulu səhnələr var idi. Hətta bir dəfə zarafat etdi ki, "özün cəhənnəmə, kino yarımçıq qalar". Mən də inadkarlıq etdim. Amma inadkarlığım mənə bəha başa gəldi. Bir səhnə edirdik, məni kəndirle yerdən beşmərtəbəli binanın damına qaldırdılar. Və mən o yüksəklikdən qorxdum, ağır stress keçirdim, xəstələndim. O filmədən sonra iki il xəstə yatmışam. Elə bil ki, başıma hava gəlmişdi, havalanırdım. Hətta Bakını iki il tərk etməli oldum, getdim rayonda yaşadım. Daha sonra məni insult vurdu. Bütün bunlar o qorxunun, stressin nə-

"Məni maşına sarıyıb, sürətlə yerdə sürüyüdürlər"

hur aktyorların həyatında da görürük, rast gəlirik. Bu sənət aktyorların ömrünü qısaltdır, sağlamlığını, hətta həyatını əlindən alır. Bunları nəzərə alaraq sənətinizdən peşmançılıq çəkməmişsiz?

- Yox, peşman deyiləm. Ona görə ki, baxıb görürəm ki, mənim əməyim heç də puça getməyib. Mən iş görmüşəm, elə-belə xəstələnməmişəm ki. O qədər olub ki, filmlərdə aktyorlar xəsarət alır, sağlamlıqlarını itirir, hətta dünyasını dəyişənlər olur. Məndə də belə bir şey baş verdi. Doğrudan da mən iki il əzab çəkdim. Amma məni həyata qaytara bildilər. Sonra isə 10 il normal həyat yaşadım. Amma gördüyünüz ki, o gərginliklərin təsirləri qaldığından mən yenə də xəstəxanaya düşdüm. Xəstəxanada mən 10 gün yatdım.

- Və xəstəxanadan birbaşa yenə də sənətinizə qayıtdınız?

atıblar, quyulara düşmüşəm, turbalardan keçmişəm və sairə. Yeni, filmə ağır səhnələrdə olmuşam, çox xəsarətlər almışam. Demək olar ki, çəkiliş zamanı mənim bədənimdə sağ-salamat yer olmayıb. Bütün qollarım, ayaqlarım zədələnmişdi, bədənim yaralı idi. Hətta filmə bir yer var idi, gəminin lükundan çıxıb qaçmalı idim. Sən demə, lükun ətrafında kəsilmiş dəmir parçası qalbmış. Qaçanda həmin dəmir mənim ayağımı kəsib parçaladı. Məni təcili xəstəxanaya gətirib, ayağımı tıkdılar. Əlbəttə ki, bu çəkilişdir, işdir, sənətdir, bütün kinolarda baş verir, aktyorların başına gəlir. Amma düşünürəm ki, mən həyatımı, günlərimi boşa verməmişəm, nəse etmişəm, pərvanə kimi özümü oda vurmuşam.

- Bəs tamaşaçılarınızdan razıyırsınız?

- Çox razıyam. Tamaşaçılar məni çox istəyir, sevirlər.

etdiyi yersizdir. Amma hər halda yerinə düşməyən zarafatlar da olur.

- Dolanışığınızdan necə, razıyırsınız?

- Mən həmişə dolanışığımdan razı olmuşam. İşləmişəm, iş zamanı da bilirsiz ki, pul da olur. Evdə tənbel otursan kim sənə pul verər? Filmlərdən pul qazanmışam, teatrdan maaş almışam, prezident mükafatına layiq görülmüşəm. Həmişə geyimim, şəraitim, maşınım, evim olub. Tanrımdan çox razıyam, mənə çox şey verib. Sənətim, işim, balalarım, nəvələrim var, el şənliklərinə oluram. Daha nədən narazı qalım? Bircə narazı qaldığım xəstəliyim olub, onu da qeyd etdiyim kimi, bu da işimlə bağlıdır.

- Bir qədər öncə el şənliklərindən danışdınız. Siz də toylarda iştirak edirsiniz?

- Toyda elə aktyor olar da. Söz sənəti aktyorun işidir. Sözü aktyor deyir, məclisi idarə edir. Əgər toy sahibi etibar edib deyirsə ki, gəl mənim məclisimi idarə et, bunun özü şərəfdir, aktyor üçün böyük hörmətdir. Burda qəbahətli bir iş yoxdur. Türkiyə, Rusiya və digər bütün ölkələrdə də belədir, məşhur aktyorlar, müğənilər toylarda iştirak edirlər. Digər tərəfdən də toy istər müğənni, istərsə də aktyor üçün biznesdir. Əgər orda pul varsa, mən niyə getməyim? Mən universiteti bitirəndən bu günə qədər, 30 ildir toylarda iştirak edirəm. Bu mənim nəyimi əlimdən aldı? Yeni mənim sənətimə mane olmayıb. Sənətimdən kənar ayrıca biznesimdir. Əslinə qalsa, elə mən toylarla dolmuşam. Toylarda iştirak edə-edə filmlərə çəkilmişəm, teatrlarda tamaşalarımı oynayıram.

- Nəyə peşmansız?

- Heç nədən peşman deyiləm, bunu səmimi deyirəm. Nə etmişəm də düz etmişəm, sənətimə düz seçmişəm və Allah mənə can sağlığı versin, bu sənəti yenə də böyük şövqlə davam etdirim.

□ Xəlilə GƏRAY

Məzunların buraxılış həyəcanı - vinetkalar bu il neçəyə başa gələcək?

Fotoqraflar məbləğin 45-150 manat arasında dəyişdiyini deyirlər...

Artıq növbəti tədris ili yekunlaşmaq üzrədir. İstər universitet, istər texnikum, istərsə də orta məktəbi bitirəcək məzunlar yaşadıkları tələbəlik illərini, sevimli müəllimlərini və tələbə, sinif yoldaşlarını ilə keçirdiyi günləri əbədiləşdirmək və yaddaşda qalan bir tərzdə saxlamaq istəyir.

Əlbəttə ki, xoş xatirələri əbədiləşdirməyin yeganə yolu şəkildir. Məhz buna görə də bu il məzun olacaq şəxslər buna da ən yaxşı üsulun vinetka olduğunu düşünür. Odur ki, məzunları imtahanlardan daha çox vinetka qayğısı bürüyüb. Fotoqraflar da, demək olar ki, universitet, texnikum və məktəbləri bir-bir gəzərək özlərinə "müşəri" yığmağa çalışırlar.

Maraqlıdır, bəs bu il xatirələri əbədiləşdirmək üçün təklif edilən vinetkaların qiymətləri, şərtləri nələrdir? Bunu öyrənmək üçün bir neçə fotoqraflarla söhbət etdik. Müşahidələrimiz zamanı məlum oldu ki, vinetkanın qiyməti şəkil albomunun və rəqlərinin sayına, vərəqlərin qalınlığına, çəkiliş məkənlərinin sayına görə fərqlənir. Qiymətlərə çəkiliş məkənlərinə görə geyimlərin, məzun paltarnın, makiyaj və saçın da fotoqrafa aid olması təsir edir. Söhbət etdiyimiz fotoqrafların sözlərinə görə, xüsusən də tələbələr vinetka

üçün məkən və geyimlərin çox olmasını istəyir. Artıq gənclər sadə yox fərqli, qeyri adi vinetkalarla üstünlük verirlər. Hətta vinetka üzərində diskdə xüsusi klip tələb ediləməsinə istəyənlər belə olur.

Fotoqraf Arif Əliyev vinetka qiymətlərinin 45-60 manat arasında dəyişdiyini dedi: "Çəkilişlər üçün məkən yeri olaraq üç yer seçilir. Üç məkəndə şəkil çəkdirmək daxil olmaqla, vinetkanın qiyməti 45 manata başa gələcək. Hər çəkiliş 2-4 saat arasında gedir. O vaxt ərzində nə qədər şəkil çəkə bilsək çəkirik. Gecə çəkilişi istəsəniz onu da edirik. Bütün fəsilləri əhatə edəcək bir vinetka hazırlayırıq. Əgər tələbələr istəsələr, çəkilişlərdən birini studiya daxil edirik. Albom 14 səhifədən ibarət olur. Qalın səhifəli və nazik səhifəli olur. Seçdiyiniz alboma görə qiymət fərqlənə bilər. Məsələn, 45 manat dediyimiz vinetka albom seçiminizə görə 50-55 manata kimi qalxa bilər. Albomun ən ucuzu nazik vərəqli olanıdır. 3 məkəndə

deyirdilər. Vinetkadan imtina edənlər arasında tələbələrin daha çox olduğunu deyən fotoqrafçılar bunu daha çox maddi durumla əlaqələndirirlər.

Foto studiyalardan birində olarkən bir neçə tələbənin vinetka üçün razılaşmağa gəldiyini gördük. Qrupda 25 nəfər olsa da, cəmi 15 nəfərin vinetka çəkdirməyə razı olduğunu deyən Bakı Dövlət Universitetinin sinif nümayəndəsi Ülker Qasımova tələbələrin bəzilərinin vinetka pulu verməyə imkanları olmadığını dedi: "elə uşaqlar var ki, heç təhsil haqqını tam ödəməyib. Ona görə də onların vinetkadan imtina etməsi başa düşülür. Qiymət-

lər normaldır. Amma bir az endirimlər olsa daha yaxşı olardı. Nəzərə alsaq ki, bir nəfər üçün 100 manat vinetka pulu 25 nəfər çəkirsə, fotoqraf nə qədər qazanc əldə etmiş olur".

Tələbələrdən fotoqrafçıların pulu yığıldıqdan sonra bəzən yoxa çıxdığını deyənlər də oldu: "Bir neçə il önce universitetin ətrafında vinetka çəkilməsi üçün bir-bir sinifləri gəzən fotoqrafçı vinetka pullarını yığıldıqdan sonra yoxa çıxmışdı. Belə risklər də var. Ona görə də biz yarı pulu indi veririk, yarı pulu da vinetkalar tam hazır olanda verəcəyik".

☐ Günel MANAFLI
Fotolar müəllifindir

Azərbaycanda yol qırğını - bir sutkada 7 ölü

Son sutka ərzində Azərbaycanda baş vermiş yol qəzalarında 7 nəfər həyatını itirib. Lent.az xəbər verir ki, dünən ölkədə baş vermiş 12 yol-nəqliyyat hadisəsi nəticəsində daha 10 nəfər müxtəlif dərəcəli bədən xəsarətləri alıb.

Ölümlə nəticələnən qəzalardan ən ağırını Hacıqabulda baş verib. Bakı-Qazax magistralının 112-ci kilometrliyində "Hyundai Accent"-in aşması 5 tələbənin ölümünə səbəb olub. Digər iki hadisə isə İmişli və Zərdabda qeydə alınıb.

İzrail ənənəsi əsasında özəl tibbi sahədə 20 illik təcrübə! XƏSTƏLİKDƏN ƏZAB ÇƏKƏN İNSANLARA ƏSASƏN KİŞİLƏRƏ! DİQQƏT!!! AXIRINCI ŞANS!!!

Azərbaycanda və yaxud xaricdə diaqnozun təsdiqi və tam müalicəsi mümkün olmaybsa, **doktor VAİZ SƏMƏDOV** şəxsi tibbi metodikası ilə Sizin uğurlu və daha qarantili olaraq aşağıdakı xəstəliklərinizi keyfiyyətli müayinə və müalicə edə bilər.

- * Diaqnozu bilinməyən ağır hallar;
- * Xərçəngə şübhəli olan prostat düyünlü adenoması. Prostatitlər; Qipertrofiya və ya Atrofiya
- * Cinsi zəiflikdən tam impotensiyadək, marağın və aktların azalması;
- * Vaxtından tez toxum ifrazatı (səbəbdən asılı olmayaraq)
- * Toy gecəsinin uğursuzluqları (kişi tibbi problemlər)
- * Sidikdə və ya spermada qan;
- * Spermanın azalması və itməsi;
- * Kişi cinsi orqanının birdən əyilməsi və balacalması;
- * Oğlan uşaqlarında cinsi orqanların (penisin və xayaların) inkişafdan qalması;
- * Hormonal və infeksiyon səbəbli sonsuzluq (kişi və qadınlarda);
- * Tala-tala və hərtərəfli saçların tökülməsi;
- * Gecə-gündüz uşağ və böyüklərdə sidik aktların pozulmaları; Enurez
- * 50 yaşdan sonra oynaqalarda və onurğada baş verən qeyri travmatik ağrılar və hərəkət çətinlikləri;
- * Psixo-nevroloji gərginlik, yuxusuzluq, qorxu, yaddaşın azalması və digər qərribə olan şikayətlər.
- * Zöhrəvi xəstəliklərdən sonra qalıqlar və ağırlaşmalar.

D-r V.Səmədovun əsas tibbi prinsipi - keyfiyyətli və təkrarsız müalicə aparmaq üçün xəstəliyin əsl və bütün səbəblərini aşkar etmək zəruridir.

Qəbula yazılmaq və ünvanı öyrənmək üçün saat 11-dən 23-ə dək, (050) 213-88-05 nömrəsinə, **d-r Vaiz Səmədova** zəng etmək olar. Qəbul növbə ilə hər gün saat 12-dən sonra başlayır.

çəkilişlə bir yerdə bu vinetka sızə 45 manata başa gələcək. Ən bahalı isə 3 məkəndə çəkilişlə birgə 50-60 manata başa gələcək. 5 məkəndə çəkilişdə albom da fərqlidir və qiymət 60-70 manat arasında dəyişəcək".

Söhbət etdiyimiz digər fotoqraf Elçin Məmmədov isə geyimlərin qiyməti təsir etdiyini dedi: "Məzun geyimi, milli geyim, saçın yığılması, makiyaj qiymətlərə təsir edir. Məzun geyiminin bir ədədinin kirayəsi 2 manat, milli geyimlər 5 manatdır. Milli geyim 3-4 ədəd olsa kifayət edər. İbtidai sinfi bitirən balacalar və bağçayla vidalaşanlar üçün vinetka qiyməti siniflər üçün vinetka qiyməti 20-30 manata arasında dəyişir. Çünki onlar müxtəlif məkənlərdə çəkiliş edilmir. Bağça, məktəb daxilində edilir və bir də buraxılış tədbirindən şəkillər çəkilir. Ona görə də qiymət münasib hesab edilir. 11-ci siniflər isə 3 məkəndə, bulvar, İçərişəhər və Botanika Bağında çəkiliş 60 manata başa gələcək. Tələbələr üçün isə 80-100 manat arasında dəyişir. Bura 4 fəsil, Şahdağda çəkiliş və tələbələrin

istəyinə uyğun hansısa rəyonda və Bakıda çəkiliş daxildir. Albomumuz orta ölçülüdür. Ola bilər ki, kimsə albomun böyük olmasını istəsin. Bu zaman qiymət 120-150 arasında dəyişir. Vinetkanın materialının da qiyməti təsiri var. Kiməsə görə bu qiymət baha gələ bilər. Ancaq nəzərə alınmalıdır ki, bu boyalar, vərəqlər, obloşkaların hamısı xaricdən gəlir, ona görə də qiymət bir qədər baha görünə bilər. Bu rənglər axmır, vərəqlər bir neçə ildən sonra yarırsız vəziyyətə düşür. Kim ki, desə ki, bütün lazımı vəsaitlər Azərbaycanda istehsal olunur və ucuzdur bilin ki, o yalandır. Ucuz vinetkalar bir neçə ildən sonra yarırsız vəziyyətə düşəcək. Bu, elə bir şeydir ki, insan bunu bəlkə də qocalana qədər saxlayır, baxır. Ona görə də bir dəfəlik keyfiyyətli vinetkalarla üstünlük versinlər".

Fotoqraflar bu işdən elə də qazancı olmadığını dedilər. Əvvəllər onlara bu işdən xeyli pul qalırdısa, indi az qazanc əldə etdiklərini dedilər. Fotoqrafçılar məzunların da əvvəlki kimi vinetka çəkdirmək həvəsində olmadığını

Son zamanlar mediada saxta qida problemi bütün dünyanı, eləcə də Azərbaycanı başına götürüb. İnsanlar artıq mağazalarda saxta olmayan qidaların axtarışındadır. Rusiyanın maximonline.ru saytı bununla bağlı maraqlı bir araşdırma hazırlayıb. Məlum olub ki, bəzi qidalarda saxtılıq faizi nə qədərdir, nəyi nədən və necə hazırlayırlar. Bunun orqanizmə ziyanı nə qədərdir?

Pendir belə saxtadır, bal isə başqa cür

Saytın hazırladığı siyahıda xeyli ərzaq məhsullarının adı var. Onlardan birincisi pendir. Bəzi istehsalçılar çox ucuz pendiri bahalı kimi alıcıya təqdim edirlər. Saxta pendirdə süd evəzinə palma yağından istifadə edilir. Fırıldaqlar parmezana sellüloza əlavə edirlər. "The Moscow Times ttp://www.themoscowtimes.com/business/article/fake-cheese-floods-russian-stores/536730.html" qəzetinin apardığı araşdırma nəticəsində məlum olub ki, Rusiya bazarlarındakı pendirlərin 75 faizi saxtadır. Moskva mağazalarının payına isə bu saxta pendirlərdən 45 faiz düşüb.

İkinci sırada bal dayanır. Saxta balı hazırlayan zaman isə elə məhsullardan istifadə olunur ki, onun bala ümumiyyətlə, dəxli olmur. Bu, qarğıdalı siropu, şəkər tozu ola bilər. 2008-ci ildə alman kampaniyası olan "ALW Food Group" böyük bir qalmaqalın iştirakçısına çevrilib. Buna səbəb isə bu kampaniyanın Çində ucuz bal alıb, onu ABS-a, Rusiyaya satması olub. Onlar bunu Çinin ağ balı kimi təqdim edirdilər. Araşdırma zamanı isə məlum olub ki, bu balın tərkibində bəzi ölkələrdə istifadəsi qadağan olunan xloramfenikoldən istifadə olunub. Sonuncu ciddi allergiya səbəbi sayılır.

Balın saxta olub-olmadığını müəyyənləşdirməyin ən sadə üsulu isə belədir: onu çörəyin üstünə yaxır və bir neçə dəqiqə gözləyirsiniz. Əgər çörək xırtılıtlı olsa, balın təmiz olduğu sübut ediləcək. Yox əgər yumşalsa, islansa, bu, onun saxta olduğunu göstərir.

Zeytun yağının 57 faizi saxtadır

Üçüncü sırada isə zeytun yağıdır. 2007-ci ildə "New Yorker" xəbər verirdi ki, zeytun yağının 57 faizi saxtadır. Belə ki, saxta yağların tərkibində rəngləndirici, aromatizator qatılır. Sonuncu sayəsində saxta yağın qoxusunu öldürməyi düşünürlər.

Saxta şokoladları da unutmayın. Müasir saxtakarlar ucuz şokolad hazırladıqları zaman onun tərkibinə bitki yağı, ucuz ərzaq məhsulları əlavə edirlər. Halbuki əsl şokoladın xarici görünüşü məxmər kimi olmalıdır. Çətin qırılan şokolad keyfiyyətli deyil. Yaxşı şokolad ağızınıza aldıqda asanlıqla qırıla bilər və damağa yapışmadan asanca əriyə bilər. Şokoladın üzərində ayrılık hiss ediləməlidir.

Mağazalarda bunlara diqqət edin - saxta qidalar ölkəni bürüyüb...

Alıcıları oyatmağın qızıl qaydaları; **Eyyub Hüseynov**: "Bəzi ticarət obyektləri hələ də təhlükəli məhsulların satışı ilə məşğuldur"

Balıq təhlükəsi - ətrafı buzludursa, təhlükədən siqortalanmayıb

Azərbaycan qara kürü istehsalçısı olmasına baxmayaraq, ölkə vətəndaşları üçün o, əlçatmaz sayılır. Keyfiyyətli kürü çox bahadır. Azərbaycan bazarlarında süni kürü çoxdur, balıq yağının köməyiylə düzəldilir. Azərbaycanda təmiz qara kürü çoxları üçün əlçatmazdır.

Saxta malların sırasında balıq və qara kürü xüsusi yer tutur. Alıcı adı gözlə baxanda saxta balıqla təmiz balığı bir-birindən ayıra bilmir. Daha çox keyfiyyətli balıq adı ilə alıcıya panqasius təqdim edilir. Osetrin əvəzinə isə yağlı balıq təqdim edə bilərlər. Mağazadan balıq alanlar isə onların daha çox bunun "əhatəsində" olmasına aldanır. Buzlu balığın ümumi görünüşü onun saxta və ya həqiqi balıq olmasını müəyyənləşdirməyə imkan vermir. Bundan başqa, dondurulmuş halda balıq və dəniz məhsulları ciddi şəkildə çəki itirir.

Bazarlarda geniş yayılan saxta malların arasında ərzaq da xüsusi yer tutur. Standart tələb edir ki, ərzağın xarici görünüşü şəffaf olmalı, tərkibində kənar cisimlər olmamalı, dadı və aromatu ərzaq məhsullarına xas olmalıdır. ərzağın ekstra növlərində spirtin həcmi 38-56 faiz, lyuksda 40 faiz olmalıdır. Təbii ki, ərzaq məhsullarının üzərində istehsal tarixinin yazılması da mütləqdir. Lakin yararlılıq müddəti deyil, tövsiyə olunan zəmanət müddəti şəhərin üzərində qeyd oluna bilər. ərzaq məhsullarının konkret yararlılıq müddəti 1-2-3 il göstərilir.

mir, yeni bu müddət tələb kimi qoyulmur. Zəmanət müddəti ərzaq məhsullarında beş il müəyyənləşdirilib. Yeni beş il ərzində ərzaq istehlakının həyata keçirilməsi tövsiyə olunur.

Standartlara cavab verməyən, tərkibində zəhərlənməyə səbəb olan maddələrin çox olduğu ərzaqların böyük hissəsi restoranların zirzəmilərində fəaliyyət göstərən sexlərdə hazırlanır. Buna görə də ərzaqdan kütləvi zəhərlənmələr restoranlarda baş verir. Hətta bu sexlərdə istehsal edilən ərzaqların bazara çıxarıldığı da deyilir.

Məhsulun, istehsalçı müəssisənin adı, istehsal tarixi, istifadə müddəti və ya son istifadə tarixi, qida dəyərliliyi, tərkibi, müvafiq standartı və s. haqda bilgiler öz əksini tapmalıdır. Bundan başqa, tort və pirojinaların forması düzgün, zədəsiz, krem layları bir bərabərlikdə olmaqla dadı və iyi çeşidində müvafiq olmalıdır. Tort və pirojinalar mütləq soyuducu şkaf və kameralarda saxlanmalıdır. Bişirilmiş kremli məmulatı 3 saat, kərəli-kremli məmulatı 36 saat, meyvəli-kremli məmulatı 3 gün, bəzəksiz məmulatı 10 gün, vafli tortlarını 1 ay saxlamaq olar. Keksləri 2-12 gün, ruletləri 5 gün, romlu kökələri 2 gün 180 C-də, 70-75 faiz nisbi rütubətdə saxlamaq olar. Digər məsələ tort və pirojinaların daşınma və saxlanmaya davamsız olmasında özünü göstərir.

Mağazalarda detektiv olmaq lazımdır - saxtaları doğrudan ayırmaq çətin

ATV kanalının apardığı

mir. Çinin istehsal etdiyi bu qidalardan qaçmaq və diqqətli olmaq lazımdır. Çünki bu qidalar orqanizmdə ciddi fəsadlara yol açabilir.

Saxta düyülər də hər zaman araşdırmaların əsas mövzusu olub. Bunları istehsal edən ölkələrin başında isə Çin dayanıb. Çində düyülərin un və plastik materiallardan hazırlanması barədə internetdə videolar yayılıb. Adı gözlə saxta düyünü təbiisindən fərqləndirmək qeyri-mümkündür. Saxta düyülər olduqca möhkəm olur və satlarla qaynadılsa belə, dağılmır. Bu düyülər kartof, şirin kartof və plastıkdən hazırlanır.

Süni düyü məhsulları daxi-

50 faiz standartla uyğun deyil?

Azad İstehlakçılar Birliyi-nin sədri Eyyub Hüseynov isə tez-tez mediaya verdiyi açıqlamalarda bildirir ki, hazırda bazarda spirtli içkilərin təxminən 50 faizi standartlara uyğun deyil: "Əsasən də sərincəndirici içkilər və ət-süd məhsulları bazarındakı vəziyyət daha acınacaqlıdır. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının rəsmi saytında göstərilən məlumatlara əsasən, Azərbaycan əhalinin yaşam həddinə görə bir çox ölkələrdən geri qalır. Şübhəsiz ki, bunda qida məhsullarının rolu az deyil. Bütün bunları nəzərə alaraq,

li bazarda satışa artıq çoxdan çıxarılıb. Çində 2008-ci ildə hazırlanan saxta süd qidalardan 300 min uşaqda böyrək problemləri yaranmış, altı uşaq həmin süddən zəhərlənərək ölmüşdü. Lakin həmin vaxt Pekin Olimpiadası keçirildiyəndə, məsələ çox qabar-dılmadı.

2014-cü ildə İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyi "Salyan Qida Məhsulları"na məxsus istehsalat müəssisəsində yoxlama aparıb. Müəssisədə istehsal olunan sahəsində aparılan yoxlama zamanı məhsulların üzərində digər firmalara məxsus əmtəə nişanı vurulduğu və bununla da alıcıların aldadıldığı bəlli olub. Yoxlama zamanı müəssisədə pivə istehsalının reseptura və texnoloji təlimat olmadan həyata keçirildiyi, sənədli şəkildə təsdiqlənmədiyini halda istehsal olunan pivələrin qablarının arxa tərəfindəki məlumatlarda ən yüksək keyfiyyətli pivə çeşidlərindən biri olması barədə qeyri-dəqiq reklamların verildiyi aşkarlanıb.

Azərbaycanda bir sıra məhsullar Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin icazəsi olmadan "Halal" nişanı altında satılır. Əslində bu da saxta qida kateqoriyasına aiddir. Belə ki, "Halal" nişanı yalnız Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin tövsiyəsi ilə verilir, lakin bu nişan altında saxta qida məhsulları satılır. Bu səbəbdən "Halal" nişanlı həqiqi ərzaqları saxta ərzaqlardan ayırmaq olmur. Sözügedən mövzu barədə QMI rəhbərliyi tərəfindən tez-tez açıqlamalar verilir.

Yaşıl noxudun tərkibində isə qidalara qatılması qadağan edilən kimyəvi rənglərdən istifadə olunub. Bu noxud nə qədər qaynadılsa belə, yumşal-

istehlakçılarının hüquqlarını qoruyan qanunların dəyişdirilməsi və yaxşılaşdırılması önəmlidir. Hazırda ölkəmizdə istehlakçı siyasəti mövcud deyil. Dövlətimizdə bununla bağlı qanunlar var, lakin onlar bir-birinə ziddir. İstehlakçı bazarın əsas subyekti olduğuna və bütün bu sistem onun hesabına işlədiyinə görə dövlət istehlakçı hüquqlarının müdafiəsi üçün əlindən gələni etməlidir. Təbii ki, ilk növbədə qida məhsullarının təhlükəsizliyi təmin edilməlidir. Düzdür, hazırda istifadə müddəti bitmiş və ya istifadəyə yarar-sız, orqanizm üçün təhlükəli olan məhsulların məhv edilməsi üzrə müvafiq iş həyata keçirilir. Lakin bəzi ticarət obyektləri hələ də təhlükəli məhsulların satışı ilə məşğuldur".

E.Hüseynov hazırda milli dildə markalanmamış məhsulların boykot edilmə kampaniyasını həyata keçirdiklərini dedi: "Proqramın keçirilməsinə artıq 1 ildir ki, start verilib. Ölkəmizdə malların 80-85 faizi Azərbaycan dilində markalanmır və bu da qanuna ziddir. Ona görə də istehlakçılar üçün avtomatik axtarış mərkəzinə açmaq, bütün xidmət sahələrində istehlakçılarla müqavilələrin imzalanmasına nail olmaq istəyirik. Həmçinin qarşımıza Cənubi Qafqaz ölkələrinə təhlükəli mal və məhsulların gətirilməsinin qarşısını alınması, təhsil prosesinə "İstehlakçı hüquqlarının əsasları" fənninin daxil edilməsi, "İstehlakçının səsi" proqramının hazırlanması məqsədini qoymuşuq".

□ **Sevinc TELMANQIZI**

MÜSAVAT

Son səhifə

N 108 (6722) 22 may 2017

Siqaret çəkmək irsi imiş?

İspan alimləri müəyyən ediblər ki, siqaret çəkmək irsən keçməklə yanaşı, həm də vərdəkdir. Siqaret çəkmək bir çox ailələrdə atadan oğula, anadan isə qıza irsi keçir. Santyaqo-de-Kompostel Universitetinin alimləri nikotindən asılılığın valideyndən uşağa keçməsinə tədqiq ediblər.

Siqaret elə ilk qullabdan insan orqanizminə çox zərərli təsir göstərir. Əvvəllər ekspertlər başqa cür düşünmürdülər: siqaret çəkmə orqanizmə bir neçə ildən sonra pis təsir göstərir. Əgər insan bir neçə dəqiqə siqaret çəkirse, onun orqanizmində genetikani pozan və xərçəng şişlərinin yaranmasına səbəb olan maddələr əmələ gəlir. Alimlər 12 könüllü üzərində eksperiment aparıblar. Onların qanında DNT-ni dağıdan polisiklik rayihəli karbohidrogenlərin (PRK) miqdarı yoxlanılıb. Bu zərərli maddələr insan orqanizminə bütün tüstüsü ilə daxil olur. Bir siqaretdən 15-30 dəqiqə sonra qanın tərkibində bu maddələrin səviyyəsi çox yüksək olur.

Tədqiqatın müəllifi, Minnesot Universitetinin professoru Stiven Xext deyib: "Bizim məruzənin ən dəhşətli tərəfi budur ki, xərçəngin yaranma ehtimalı 30 ildən sonra deyil, artıq birinci siqaretdən sonra yaranır.

İş insanının cövhəri deyilmiş...

Alimlər qrupu müəyyən edib ki, tənbellik etməsən, uzun müddət bu həyatda tab gətirə bilməzsən. Arada bir özünə istirahət vermək, sadəcə, orqanizmin nazı ilə oynamaq, tənbellik etmək mütləqdir (olduqca vacibdir). "Bu boşalmış batareyaları yenidən doldurmağa bərabərdir". Biz hamımız elə anları xatırlayırıq ki, ən məhsuldar möhtəşəm ideyalar və ya çıxış yolları bizim aqlımıza möhöz zaman gəlib ki, biz onların tapılmasından tam əlimizi üzümü-şük və onların axtarışı istiqamətində olan bütün gərgin əməyi dayandırmışıq.

Bundan əlavə, alman alimi Piter Akstin sosioloji tədqiqatları göstərib ki, işsiz dayanmağı xoşlayan və tənbel adamlar daha çox yaşayır və həqiqətən is-

təyəndə digərlərindən daha yaxşı işləyə bilir. Onlardan bəziləri hətta sonralar dahilərə də

çevrilir. Həqiqətən də işsiz dayana bilən insanlar həyatda daha çox şeyə nail olurlar.

Ət və şokolad yeyəndə... depressiyaya düşürsən

Tez-tez ət və şokolad yemək insan psixikasını məhv edir və uzunsürən depressiyaya səbəb olur. Bu qəribə nəticəyə ispan tədqiqatçıları gəliblər. Informing saytı xəbər verir ki, alimlər 10 il ərzində 15 min könüllünün analizini toplayaraq onların psixi durumunu və qida rasionunu dəyərləndiriblər.

Tədqiqatların yekununa əsasən müəyyən edilib ki, şirni, xüsusilə şokolad və yağlı ət həvəskarları əsəb sisteminin pozulmasından daha çox əziyyət çəkirlər. Onlar sakitləşmək və normal hala düşmək üçün daha çox sedativ preparatlar qəbul edirlər.

Alimlər depressiyanın inkişaf riskini azaltmaq üçün şirnisəvənlərə və "ət yeyənlərə" bir müddət ət və şokoladdan uzaq olmağı, yaxud heç olmasa pəhriz günləri keçirməyi məsləhət görürlər.

Yaşıl rəngdə yumurtlayan toyuğunu kəsmək istəyirdi, vaz keçdi

Türkiyənin Ordu şəhərindəki Akkuş bölgəsində yaşayan Gazi Gümüş az öncə 10 ədəd kənd toyuğu alıb. Amma bir müddət sonra toyuqlarından birinin yaşıl rəngdə yumurtladığını fərq edib. Vəziyyətə görə kədərənən kəndli həmin toyuğu dərhal kəsmək istəyib. Amma mütəxəssislər ona bildiriblər ki, bu toyuğun cinsi fərqlidir və yumurtasının da dənəsi 20 lirədən (təxminən 10 AZN) satıla bilər. Kəndli bu xəbəri eşidəndən sonra ümumiyyətlə, toyuğu satmaqdan vaz keçib. Amma bu dəfə də o, müvafiq qurumlara müraciət edərək, bu toyuğun artımı üçün maddi dəstək verilməsini istəyib. Akkuş bölgəsindəki Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin müvafiq şöbəsinin bu məsələdə kəndliyə yardım ediləcəyinə vəd verilib.

QOÇ - Qan-damar sistemə fikir verin. Nəzərə alın ki, Ayın mənfəi təsiri altındasınız. Pulla bağlı riskli sövdələşmələrdən uzaq olun. Fəaliyyətinizdə işə sıçrayış mümkündür.

Qoroskop
(22 may)
Səbuhi Rəhimli

BUGA - Bürcünüze xas olmayan özünü-tərif prinsipindən qaçın. Bu, nüfuzunuza xələl gətirə bilər. Çalışın ki, ünsiyyətdə olduğunuz hər kəsə mərhəmət göstərsiniz. Acidil olmayın.

ƏKİZLƏR - Artıq öz bürcünüz başladığı üçün nə vaxtdan bəri həsrətində olduğunuz məqamlarla rastlaşacaqsınız, xüsusən də fəaliyyətdə və sevgidə. Saat 14-dən sonra qazanmaq imkanınız da ola bilər.

XƏRÇƏNG - Saat 15-ə qədər özünüzü münaqişəli situasiyalardan qorumasınız. Elə addım atın ki, ətrafda özünüze qarşı ikrah doğurmayasınız. Sonrakı saatlarda işə uğurlu məqamlar yaşayacaqsınız.

ŞİR - Səhhətlə bağlı problemlə rastlaşma ehtimalınız var. Havaların istiləşməsi nəticəsində ürəksızılımalarına məruz qala bilərsiniz. Bu səbəbdən də bütün fiziki işlərinizi təxirə salın.

QIZ - Astroloji göstəricilər bu ərəfədə daha çox təmkin göstərməklə müvəffəqiyyət əldə edəcəyinizi bəyan edir. Ümumiyyətlə, bu təqvimdə çilgünlük sizə yalnız zərər yetirə bilər.

TƏRƏZİ - Xoş ovqat qazanmaq üçün bu təqvimdən maksimum istifadə etməlisiniz. Bu istiqamətdə Göy qübbəsi də sizə yardımçı olacaq. Yeni xəbərlər, maraqlı adamlar yolunuzu gözləyir.

ƏQRƏB - İlgüzar əlaqələri dərinləşdirmək üçün birə beş qat əzmkarlıq göstərməlisiniz. Qarşılıqlı anlaşma sizin üçün vacib şərtidir. Şəxsi həyatınızda mühüm rol oynayan adamlarla ünsiyyəti qoruyun.

OXATAN - Daha çox düşərli gündür. İstər qarşılıqlı münasibətlərdə, istərsə də şəxsi büdcənizin dirçəlməsində uğura yiyələncəksiniz. Axşam işə doğmalarınıza baş çəkməyiniz yaxşı olar.

OĞLAQ - Nahara qədər əsəblərinizi qoruya bilsəniz, sonrakı müddəti rahat başa vuraçaqsınız. Sənədləşdirmə işlərində yarımçıq qalan məsələləri həll edin. Axşam evə bir qədər tez gedin.

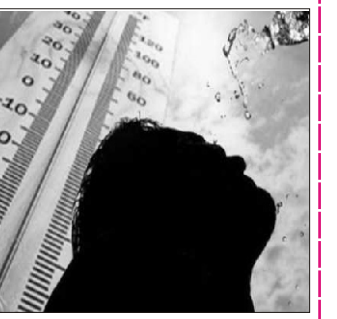
SUTÖKƏN - Sağlamlıqla bağlı problemləriniz artdığından astroloji göstəricilər ağır fiziki işlər görməyinizi məsləhət görmür. Ətrafınızda nələ baş versə də, bütün işlərə yüksək enerji ilə başlayın.

BALİQLAR - Bu gün kənardan sizə böyük dəstək verənlər ola bilər. Hətta bu ərəfədə iş yerini və ya üslubunu dəyişmək üçün də böyük şanslar əldə edəcəksiniz. Nahardan sonra sövdələşmələriniz gözlənilir.

Unutmayın, Tanrı ulduzlardan daha yüksəkdə durur!

Hava isindi, 167 nəfər istidən öldü

Hindistanda ayyarımdır davam edən isti hava şəraiti 167 can alıb. "Hindustan Times" qəzetinin məlumatına görə, ölkənin bir çox yerində havanın hərəreti 40 dərəcəni aşdığı üçün günvurmada keyli adam dünyasını dəyişib. Ölkənin Bhadrachalam, Ramagundam və Nalgonda bölgələrində isə havanın temperaturu 46 dərəcəyə qədər çatıb. Sinoptiklərin məlumatına görə, isti hava dalğası Telangananın bəzi bölgələrində gələn həftə də davam edəcək.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Təsisçi: Rauf ARİFOĞLU
Baş redaktorun birinci müavini:
Azər AYSAN

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-cü məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Zahid SƏFƏROĞLU
Lisənziya N: B 114
SAYI: 5.100

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "B-Z" mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.